

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

VÝUKOVÁ KOSTKA

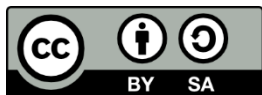
Metodické postupy

Metodický materiál pro podporu komunikačních dovedností žáků, který vznikl na základě sdílení zkušeností, přenosu dobré praxe a potřeb škol jednotně a systematicky pracovat s žáky, jejichž nedostatečné jazykové kompetence, odlišné jazykové prostředí a potíže v oblasti komunikačních kompetencí přímo souvisí s dosahováním horších výsledků ve vzdělávání a předčasným odchodem ze vzdělávacího systému.

„Výuková kostka“ je jednoduchou didaktickou pomůckou, která je vyrobená z papíru.

Autoři: PhDr. Ljubica Váchová Nováková, Mgr. Martina Křivková, Mgr. Hana Vařejková, Mgr. Bc. Eva Libánská, Mgr. Jana Rittichová, Mgr. Hana Skryjová, Mgr. Bc. Zdeňka Šánová a pedagogičtí pracovníci zapojených základních škol, Jihlava 2021

Výuková kostka je licencována pod licencí Creative Commons 4.0 BY-SA.

ÚVOD

Obsah „Výukové kostky“ je zaměřen na rozvoj komunikačních kompetencí. Ukazuje možnosti, jak aktivovat žáka tam, kde sledujeme nějaké potíže. Akcent je na zapojení více smyslů (zrak, sluch, hmat a pohyb) u jednotlivých her a pedagog má možnost inovace při propojování se školním vzdělávacím programem dané školy. Umožňuje „hravé“ učení. Žáci nesedí pouze v lavici, ale je využíván celý prostor třídy, což je pro ně přirozené.

U každé hry je přesně popsán návod. Je zde uvedena motivace, cíl a jednotlivé kroky. Pedagog si může otevřít „kostku“ a vzít si to, co potřebuje. Materiál byl vytvořen s důrazem na jednoduchost výroby a použití při práci ve škole. Žákům je umožněno využívat netradiční pomůcky a být aktivní při jejich tvoření.

Hry může pedagogický pracovník využívat nejen s celou třídou, kdy žáci kooperují a doplňují se, ale v případě potřeby i individuálně.

Výuková kostka je soubor didaktických her. Je zaměřena na rozvoj ve všech jazykových rovinách:

Foneticko – fonologická jazyková rovina

Morfologicko – syntaktická jazyková rovina

Lexikálně – sémantická jazyková rovina

Pragmatická jazyková rovina

Je respektována:

- Zásada postupnosti (od jednoduchého ke složitějšímu)
- Zásada přiměřenosti a individuálního přístupu

Věková skupina:

- Žáci 1. a 2. ročníku
- Žáci přípravné třídy

Organizace prostředí:

- Třída

Organizace řízení:

- Skupinové činnosti
- Individuální činnosti

Metody a formy práce:

- Metody názorně-demonstrační (pozorování, práce s obrazem, instruktáž)
- Metody dovednostně – praktické (napodobování, manipulování, produkční metody)
- Didaktické hry – hravé činnosti přispívající k rozvoji kognitivních, volních a dalších klíčových kompetencí žáka

Motivace:

- U jednotlivých her je uvedena konkrétní motivace, ale cílem je, aby si pedagog zvolil svoji vlastní, která je vhodná vzhledem k jeho výukovému záměru a složení skupiny žáků.

Rizika a úskalí:

Jednotlivé hry jsou sestaveny tak, že se postupuje dle náročnosti. Je respektována vývojová linie. Riziko je eliminováno tím, že všechny hry mají jednodušší i složitější variantu.

Konkrétní oblasti a možná rizika při realizace:

Dechová cvičení - dle schopností žáků je zvolena síla brčka (širší je pro začátečníky, slabší pro pokročilé).

Sluchová paměť - dle schopností je zvolen počet úkolů, které si má žák zapamatovat. Začíná se jednou informací a postupně dostává žák více instrukcí, které plní v dané hře.

Vyprávění - žáci vyprávějí dle osnovy, která je tvořena obrázky. Náročnější je, když si do sítě vkládají obrázky dle vlastního výběru a vypráví. Na tuto aktivitu navazují i komunikační okénka, která mají různě velký otvor. Jednodušší je malý a nejnáročnější velký.

Sluchová diferenciac - u her, kde se provádí analyticko syntetické činnosti jsou tři stupně náročnosti – 1. stupeň – slova tvořená ze zavřených slabik, 2. stupeň jsou dvojslabičná slova z otevřených slabik a 3. stupeň je nejobtížnější a je tvořen ze slov, které mají zavřenou a otevřenou slabiku.

Fotografie a šablony pomůcek vznikly v Mateřské škole a Speciálně pedagogickém centru Jihlava, p.o..

SEZNAM HER

ÚVOD	2
SEZNAM HER	4
SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ	6
Sluchová diferenciacie I.....	6
Sluchová diferenciacie II.	7
Sluchová diferenciacie III.	8
Auta na silnici	9
Město	10
ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ	11
Tajná šifra	11
DECHOVÁ CVIČENÍ	12
Letní louka	12
Máváme.....	13
Navlékáme korálky	14
VYPRÁVĚNÍ	15
Mapa I.....	15
Mapa II.	16
Mapa III.	17
Příběh se zavřeným/otevřeným koncem.....	18

Komunikační okénko.....	19
PROPOJENÉ OBLASTI	20
Barevný plot.....	20
Geometrické tvary.....	21
Oblečení.....	22
Oběd	23
Prstýnek	24
Ryby I.	25
Ryby II.	26
Ryby III.	27
PŘÍLOHA 1: FOTOGALERIE POMŮCEK.....	28
PŘÍLOHA 2: ŠABLONY POMŮCEK.....	56

SLUCHOVÉ VNÍMÁNÍ

Sluchová diferenciacie I.

Motivace:

Kosmická řeč

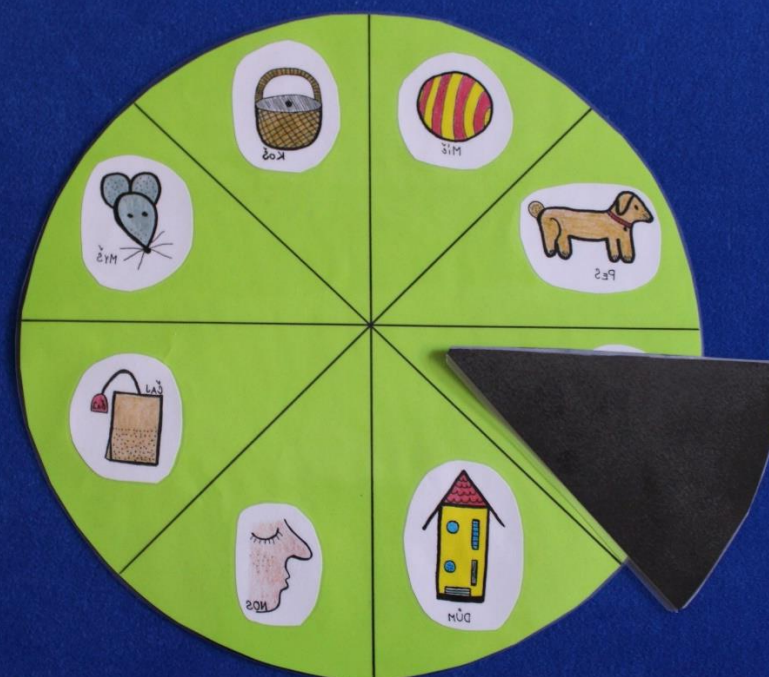
Cíl:

Rozvoj sluchové diferenciacie

(1. stupeň obtížnosti)

Popis:

Žák má před sebou kruh s obrázky (jednoslabičná slova – zavřená slabika). Pedagog předřikává slova rozdělená na hlásky M - Í - Č. Žák zakrývá výsečí dané slovo.

Sluchová diferenciacie II.

Motivace:

Kosmická řeč

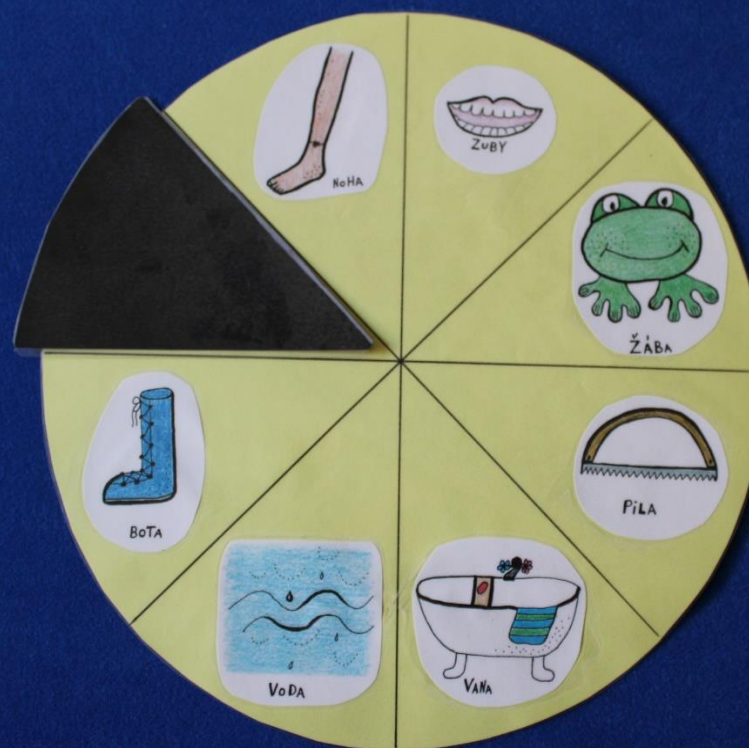
Cíl:

Rozvoj sluchové diferenciacie

(2. stupeň obtížnosti)

Popis:

Žák má před sebou kruh s obrázky (dvojslabičná slova – otevřené slabiky). Pedagog předříkává slova rozdělená na hlásky B – O – T – A. Žák přikládá výseč na dané slovo.

Sluchová diferenciacie III.

Motivace:

Kosmická řeč

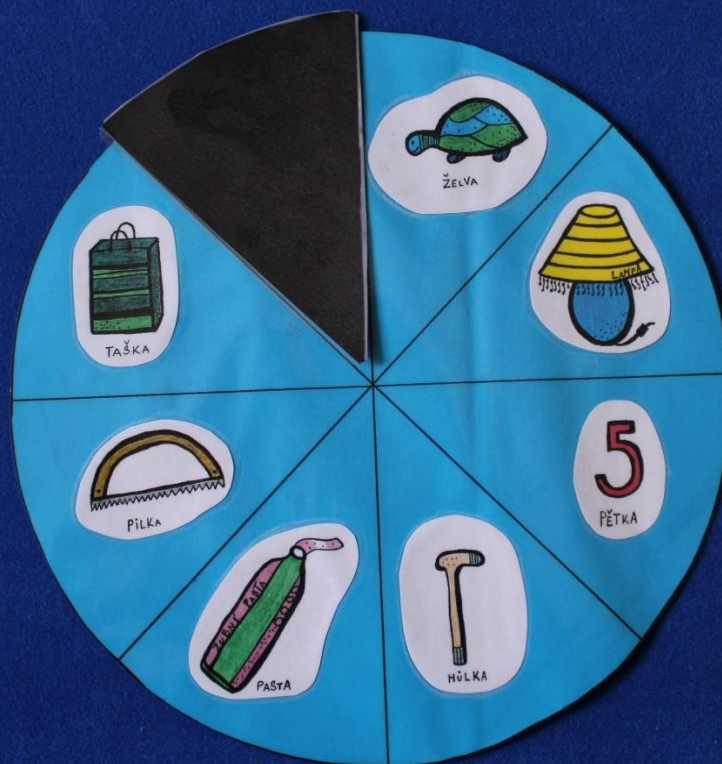
Cíl:

Rozvoj sluchové diferenciacie

(3. stupeň obtížnosti)

Popis:

Žák má před sebou kruh s obrázky (dvojslabičná slova – zavřená a otevřená slabika). Pedagog předřikává slova rozdělená na hlásky Ž – E – L – V – A. Žák pokládá výseč na dané slovo.

Auta na silnici

Motivace:

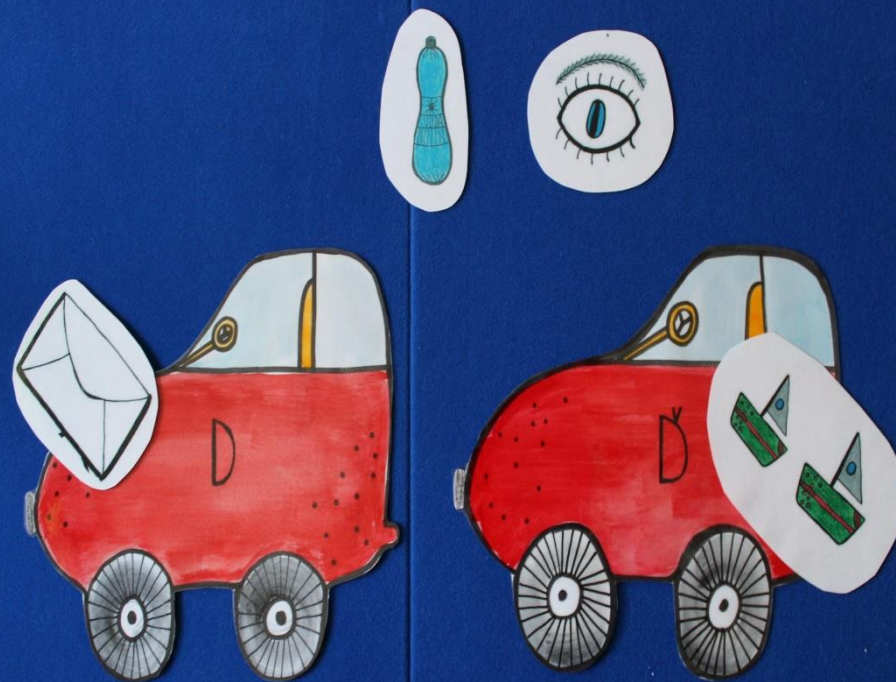
Auta na silnici

Cíl:

Rozvoj sluchového vnímání (diferenciace)

Popis:

Pedagog ukazuje a pojmenovává obrázky, které obsahují T, D, N a Ť, Ď, Ń. Žák určuje sluchem správnou variantu a vkládá je do auta, které je označeno správným písmenem.

Město

Motivace:

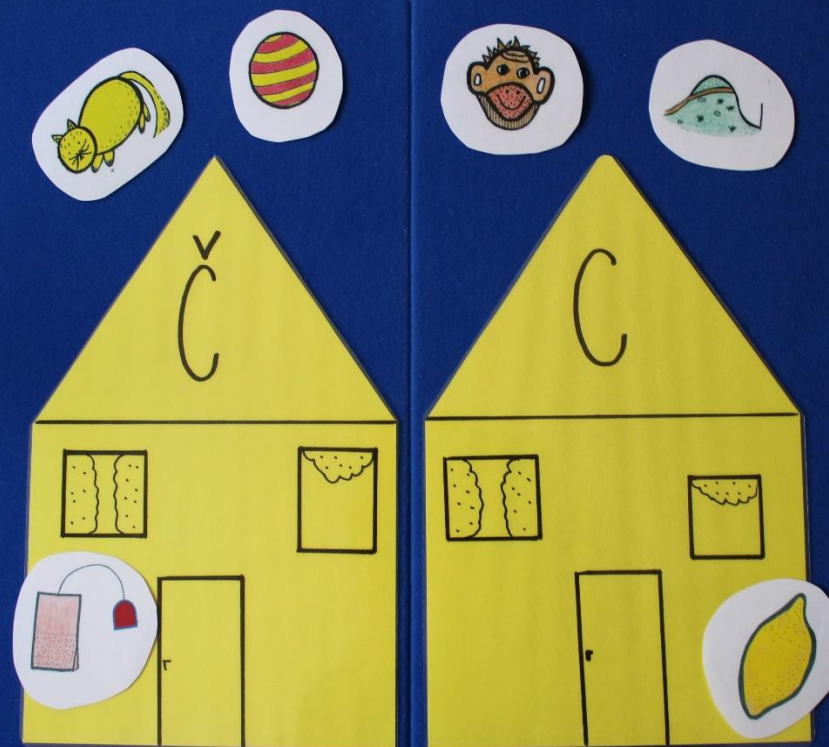
Město

Cíl:

Rozvoj sluchového vnímání (diferenciace)

Popis:

Pedagog ukazuje a pojmenovává obrázky, které obsahují C, S, Z a Č, Š, Ž. Žák sluchem určuje správnou variantu a vkládá je do domu, který je označen správným písmenem.

ZRAKOVÉ VNÍMÁNÍ

Tajná šifra

Motivace:

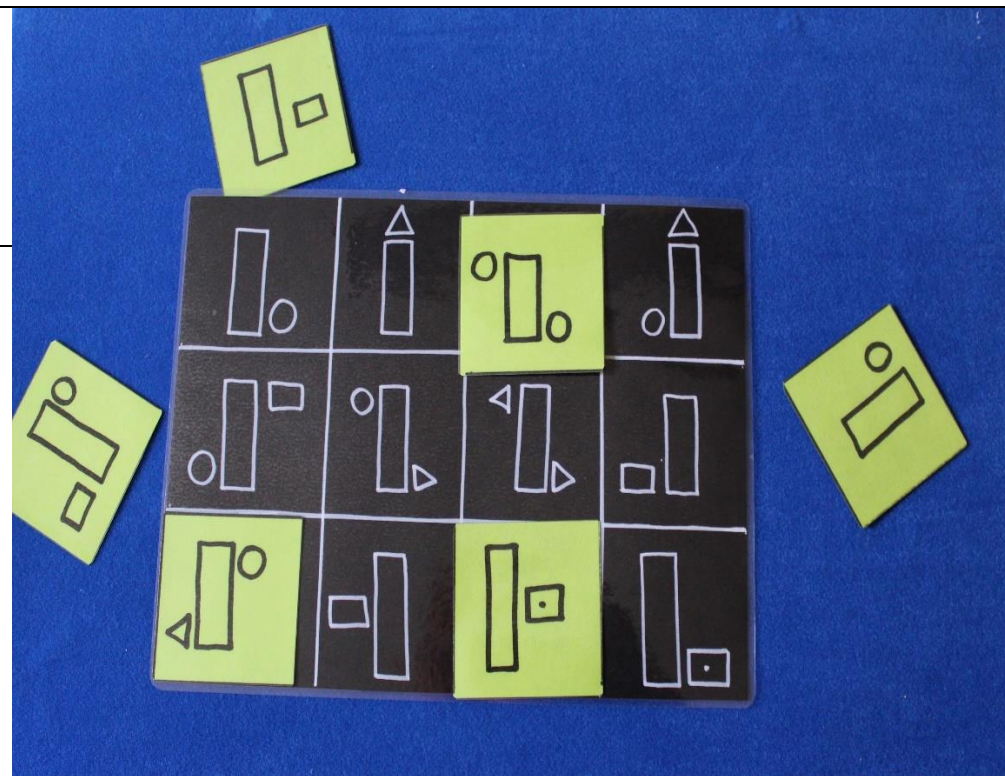
Tajná šifra

Cíl:

Rozvoj zrakového vnímání

Popis:

Žák klade tvary na malých kartičkách dle vzoru na tabulce.

DECHOVÁ CVIČENÍ

Letní louka

Motivace:

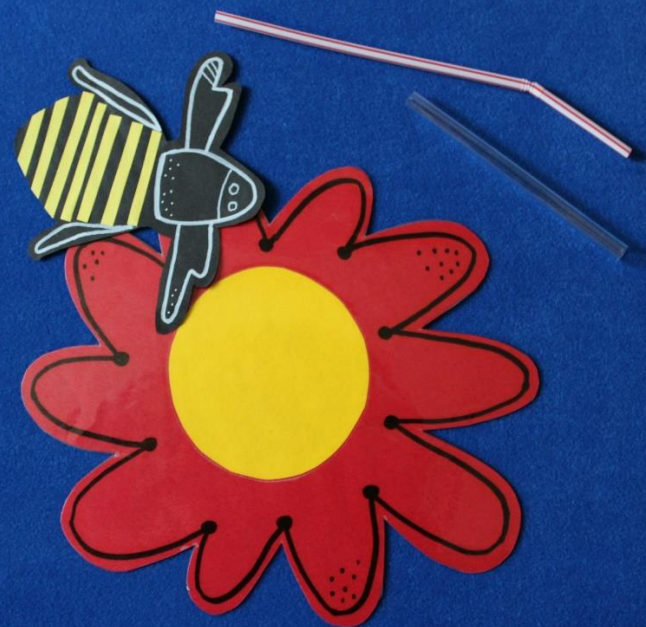
Letní louka

Cíl:

Rozvoj motoriky mluvidel, nádech, výdech

Popis:

Dle pokynů žák fouká brčkem motýla nebo čmeláka na kytičku.

Máváme

Motivace:

Máváme kamarádovi

Cíl:

Nádech, výdech, usměrňování a intenzita výdechového proudu

Popis:

Žák fouká na ruku vystřiženou z papíru, kterou drží („mávání“ – různá intenzita). Poté prodlužováním výdechového proudu „obkresluje prsty“ papírové ruky.

Navlékáme korálky

Motivace:

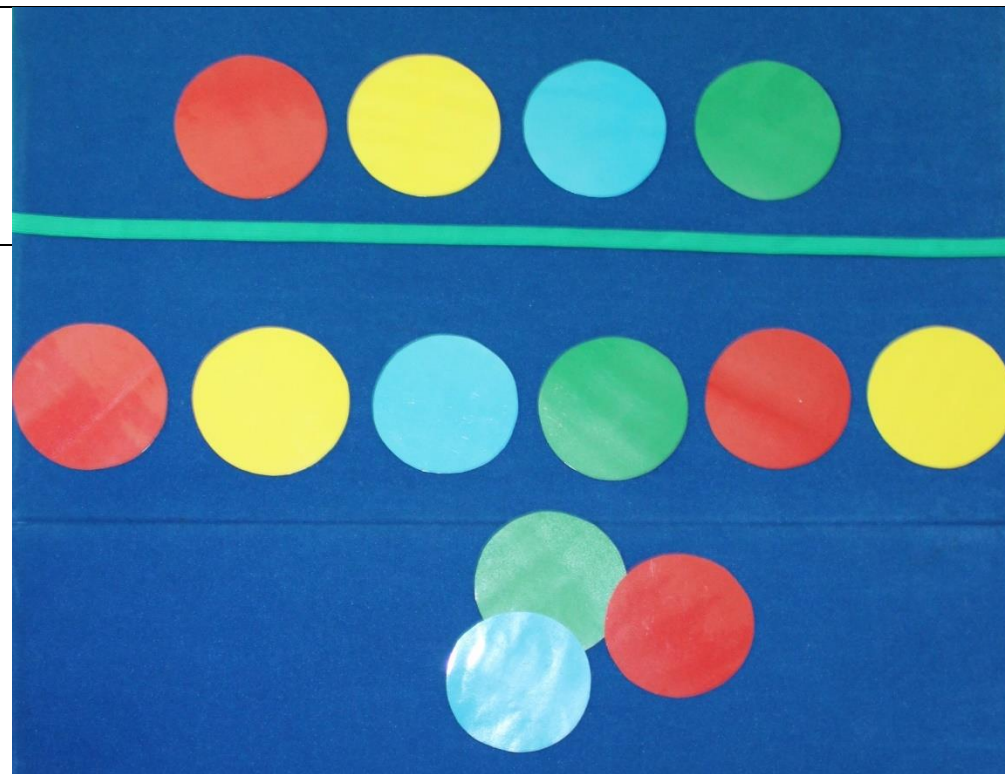
Navlékáme korálky

Cíl:

Logické řady, nádech

Popis:

Pedagog sestaví vzor a žák přenáší brčkem kolečka dle vzoru a pokračuje dále (logická řada).

VYPRÁVĚNÍ

Mapa I.

Motivace:

Janička

Cíl:

Rozvoj sluchového a zrakového vnímání, slovní zásoby, vyjadřovací obratnosti, nácvik vyprávění, podpora fantazie

Popis:

Žákům vyprávíme smyšlený příběh dle předkreslených obrázků (mapa). Poté žáci sami příběh opakují. Janička se ráno probudila, svítilo sluníčko. Vzala si tašku a šla nakupovat. Chtěla si koupit něco k obědu. „Co si asi koupila?“ Po obědě si šla hrát na hřiště. Potkala tam kamarády a povídala si s nimi. „Co si asi s nimi povídala?“ To už se blížil večer a šla tedy domů. „Co asi dělala, než si lehla do postele?“ Na obloze svítil měsíc a ona usnula. Těšila se na další den. „Co si bude dělat zítra?“

Mapa II.

Motivace:

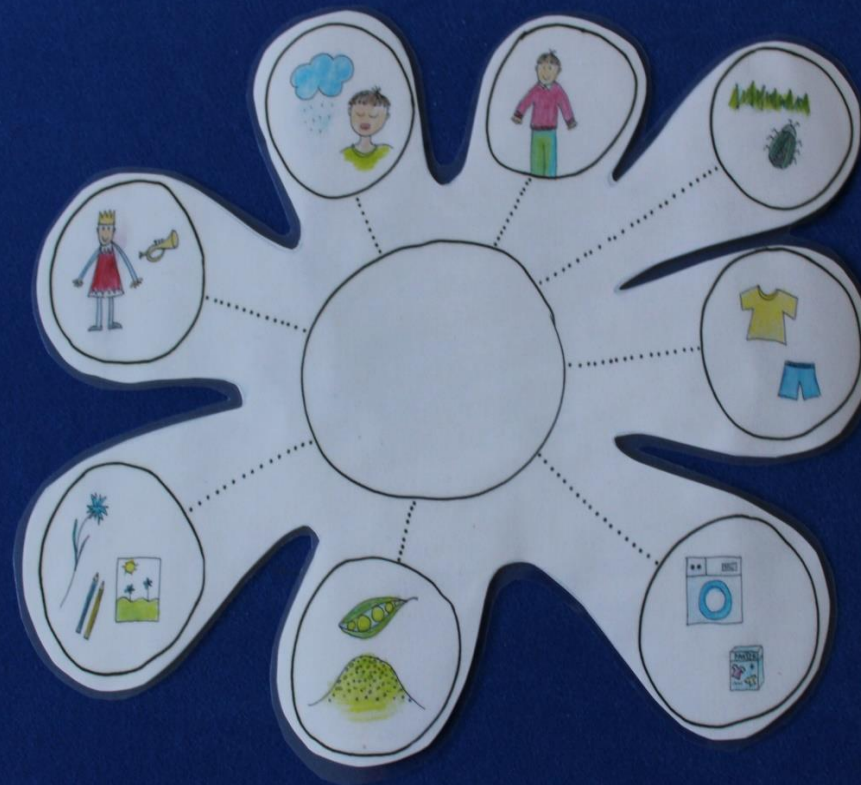
Petr a brouček

Cíl:

Rozvoj sluchového a zrakového vnímání, slovní zásoby, vyjadřovací obratnosti, nácvik vyprávění, fixace a automatizace hlásky R, podpora fantazie

Popis:

Žákům vyprávíme smyšlený příběh dle předkreslených obrázků (mapa). Poté žáci sami příběh opakují. Jednou šel Petr na louku, kde byla vysoká tráva. Potkal tam broučka. Ten mu povídá: „*Pojď si se mnou hrát*“. „*Nemůžu, odpočíval jsem v trávě a zašpinil jsem si tričko a rifle. Musím je dát do pračky. Koupil jsem si nový prášek na praní a oblečení pak bude krásně vonět. K večeři si vezmu hrášek a potom nakreslím mamince kytičku (chrpu).* Ta mi před spaním bude vyprávět pohádku o králi, který hraje krásně na trubku.“

Mapa III.

Motivace:

Frantův sen

Cíl:

Rozvoj sluchového a zrakového vnímání, slovní zásoby, vyjadřovací obratnosti, nácvik vyprávění, fixace a automatizace hlásky R, podpora fantazie

Popis:

Žákům vyprávíme smyšlený příběh dle předkreslených obrázků (mapa). Poté žáci sami příběh opakují.

Frantovi se zdál sen. Beruška byla doma a přišel za ní brouček. „*Pojď, půjdeme ven, zajdeme na louku a lehne si do trávy*“. A tak šli. Když se vrátili, tak brouček zjistil, že si zašpinil kalhoty. Dal je do pračky. Ještě se mu nechtělo spát, tak si vzal speciální rukavice, sedl do rakety a letěl do vesmíru na zajímavý výlet.

Příběh se zavřeným/otevřeným koncem

Motivace:

Myška a motýl

Cíl:

Rozvoj zrakového vnímání, slovní zásoby, vyjadřovací obratnosti, nácvik vyprávění

Popis:

Žákům vyprávíme příběh a klademe obrázky dle dějové linky (mřížka). Poté obrázky odebereme a žáci je skládají dle příběhu, který si zapamatovali. Jedna varianta je příběh uzavřený: V domě bydlela myška. Přiletěl za ní motýlek. Říká: „*Pojď, ukážu ti kytičku, je tam dobrý pyl*“. Myška odpověděla: „*Nepůjdu, já mám ráda sýr. Raději půjdeme k rybníku, kde máme kamaráda kapra a jestli bude svítit sluníčko, tak si tam sedneme a budeme si číst pohádky.*“ Druhá má otevřený konec a žáci příběh dokončí, dle své fantazie (symbol otazník).

Komunikační okénko

Motivace:

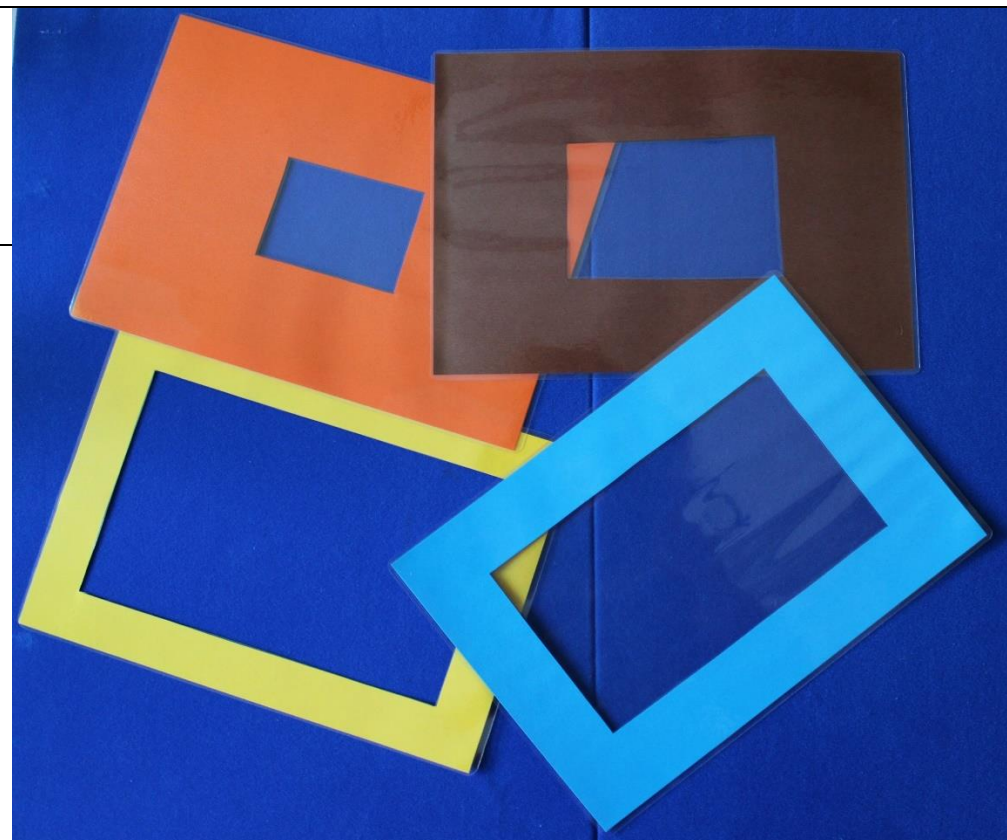
Okno do světa

Cíl:

Rozvoj slovní zásoby, vyjadřovací obratnosti, vyprávění

Popis:

Žák si posunuje okénko po obrázku. Sleduje a pojmenovává to, co vidí. Malé okénko je na rozvoj slovní zásoby. Větší okénka jsou vhodná pro rozvoj větných spojení, vyjadřovací obratnosti a nácvik vyprávění.

PROPOJENÉ OBLASTI

Barevný plot

Motivace:

Barevný plot

Cíl:

Rozvoj sluchové pozornosti, paměti, určování barev, nádech, výdech

Popis:

Pruhy jsou umístěny ve třídě na šňůře a žák dle pokynů pedagoga fouká do konkrétní barvy. Postupně je náročnost zvyšována tím, že dostává více pokynů za sebou.

Geometrické tvary

Motivace:

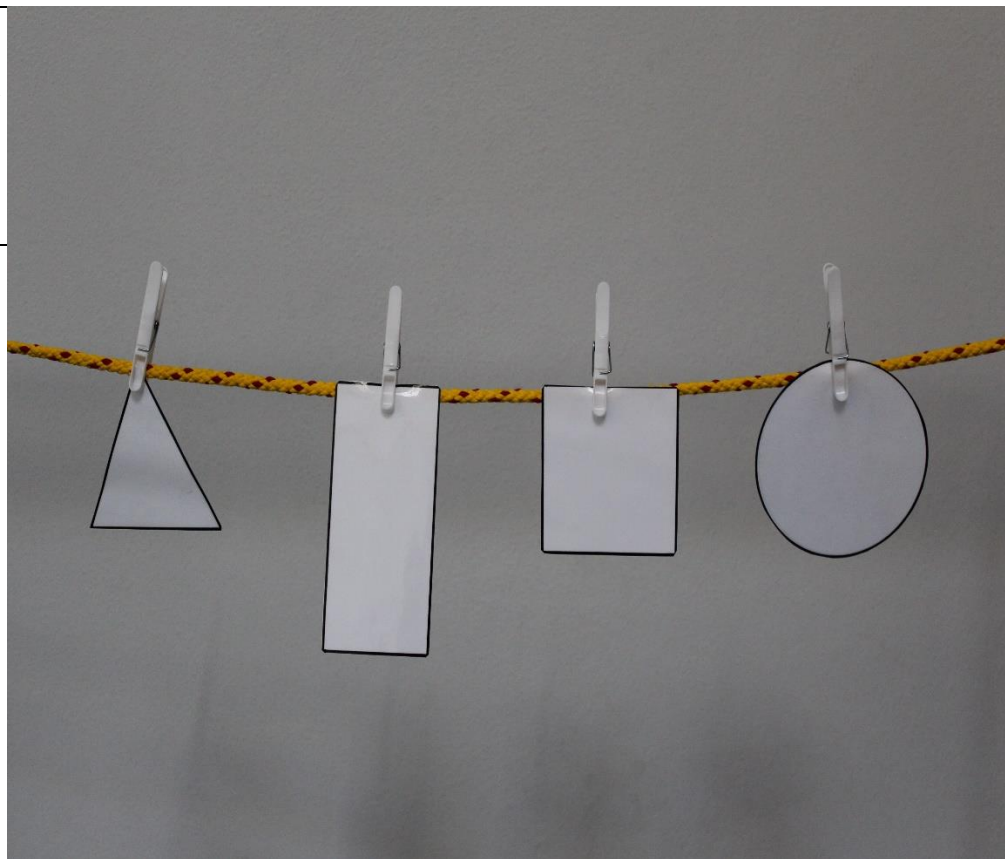
Co to je?

Cíl:

Rozvoj sluchové pozornosti, paměti, určování geometrických tvarů, nádech, výdech

Popis:

Tvary jsou umístěny ve třídě na šňůře a žák dle pokynů pedagoga fouká do konkrétního geometrického tvaru. Postupně je náročnost zvyšována tím, že dostává více pokynů za sebou.

Oblečení

Motivace:

Kamarád

Cíl:

Rozvoj sluchové paměti, slovní zásoby, nádech, motorika mluvidel

Popis:

Žák přenášením obrázků brčkem plní pokyny. Žák si může z papíru vytvořit další druhy oblečení a zapojit je do hry.

Např.:

„Dej na postavu kalhoty a triko.“

„Dej na postavu kalhoty, triko a boty.“

Oběd

Motivace:

Nedělní oběd

Cíl:

Rozvoj slovní zásoby, sluchové paměti, početních představ, nádech, výdech, motorika mluvidel

Popis:

Žák foukáním nebo přenášením obrázků brčkem plní pokyny (např. 2 okurky, 1 řízek, 3 brambory). Může si vytvořit i vlastní menu.

Prstýnek

Motivace:

Prsten pro maminku

Cíl:

Rozvoj sluchové paměti, slovní zásoby, nádech, fixace písmen, hláska na začátku slova, motorika mluvidel

Popis:

Žák přenášením kolečka brčkem plní pokyny (např. žlutý prsten na ukazováček, červený na palec, písmeno „P“ palec, písmeno „U“ ukazováček).

Ryby I.

Motivace:

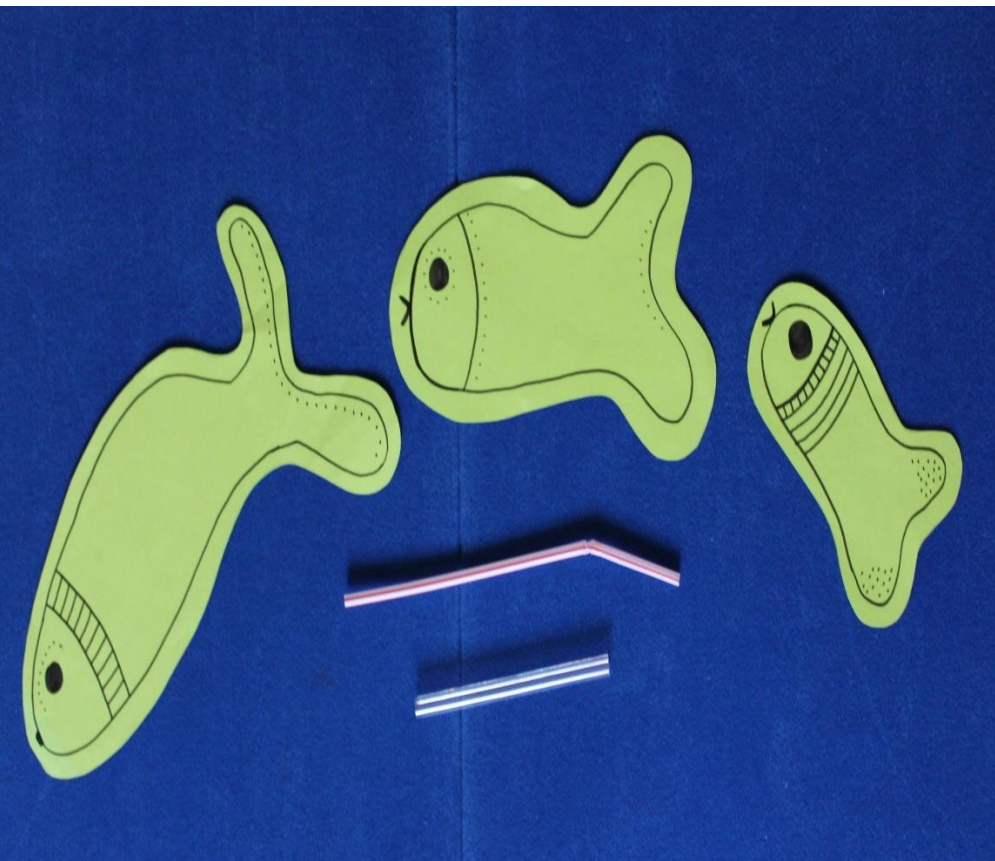
Ryby na výletě

Cíl:

Rozvoj zrakového vnímání, nádech

Popis:

Žák přenášením obrázku brčkem řadí ryby dle velikosti.

Ryby II.

Motivace:

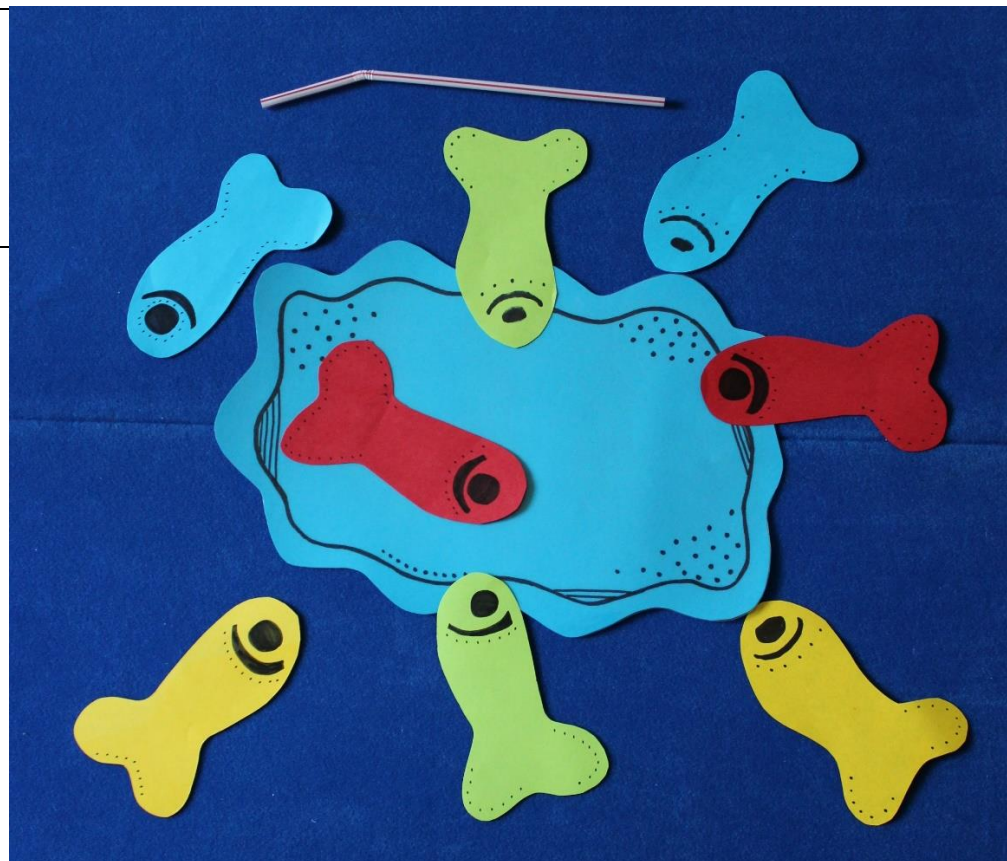
Barevné ryby

Cíl:

Rozvoj zrakového vnímání, barvy, nádech, výdech

Popis:

Žák přenášením nebo foukáním obrázku brčkem řadí ryby dle barev.

Ryby III.

Motivace:

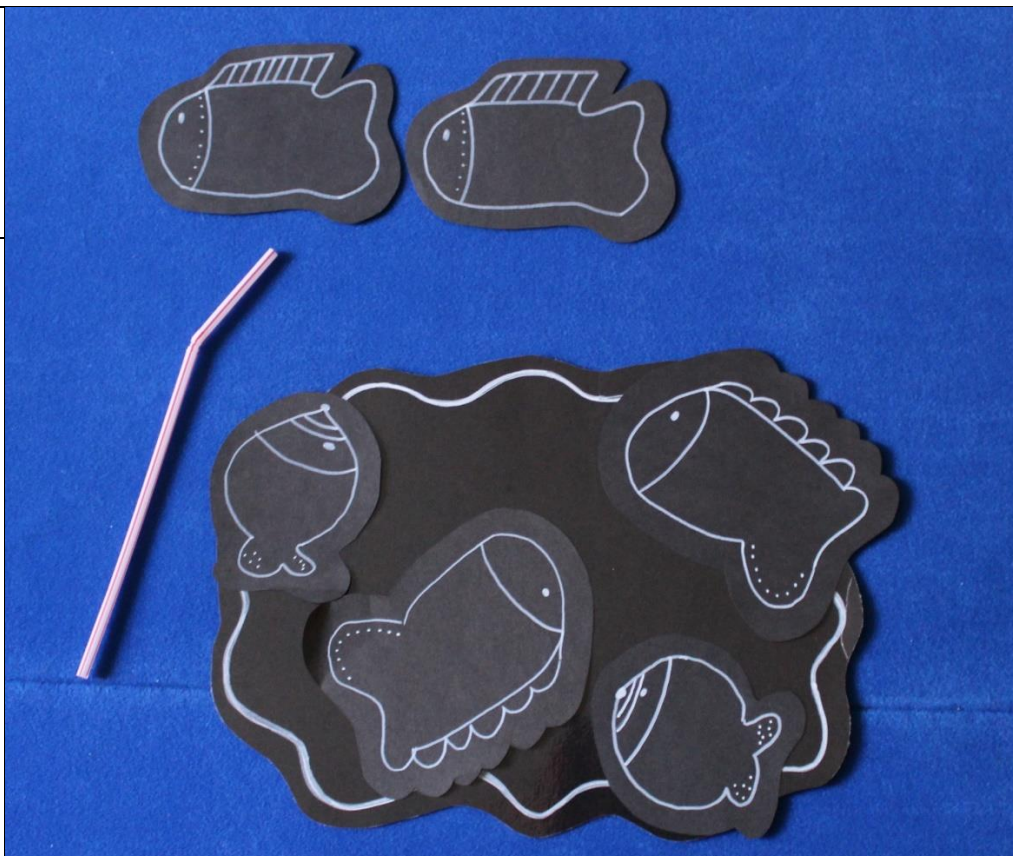
Rybář v noci

Cíl:

Rozvoj zrakového vnímání, nádech, výdech

Popis:

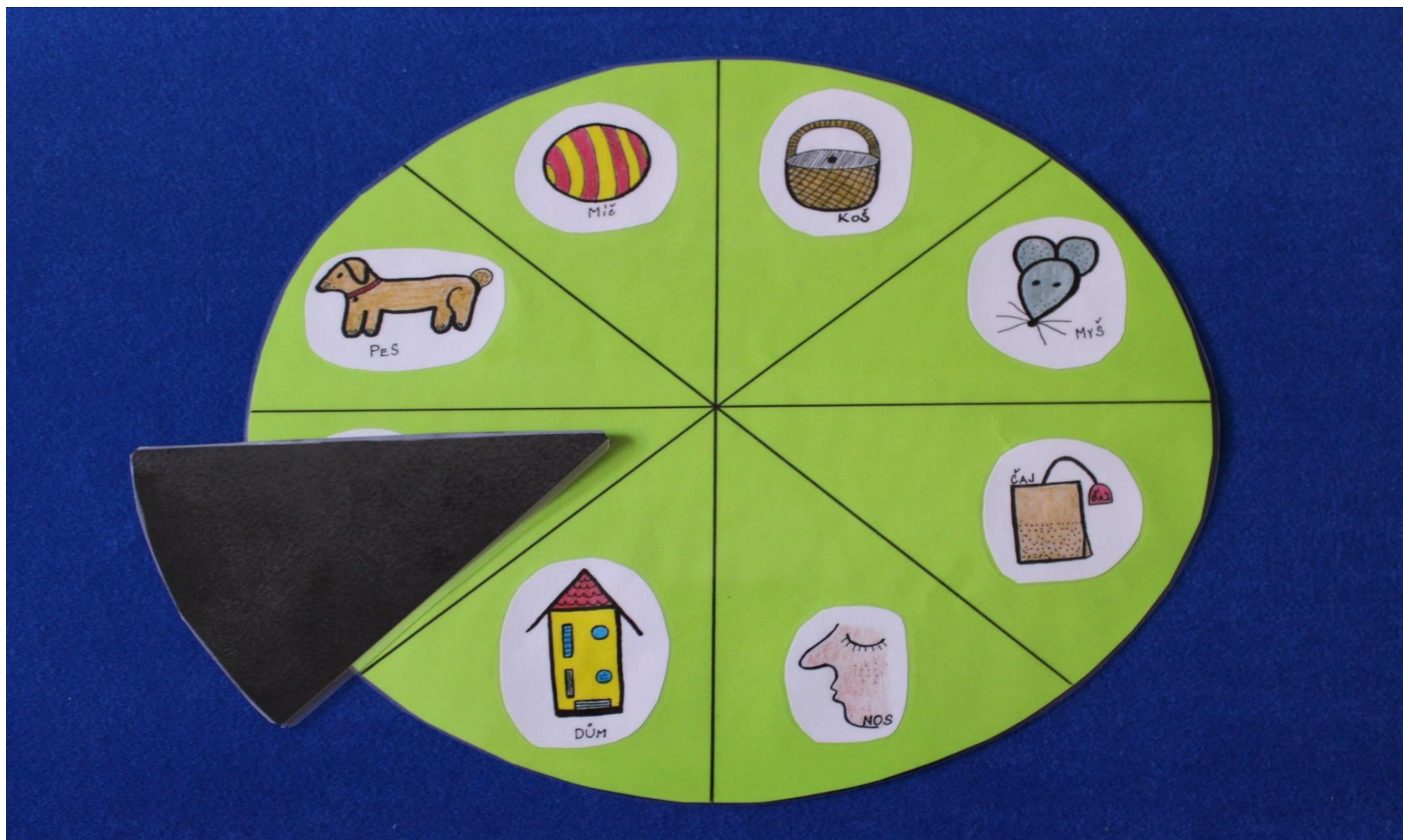
Žák přenášením obrázku brčkem tvoří dvojice ryb – dle tvaru.

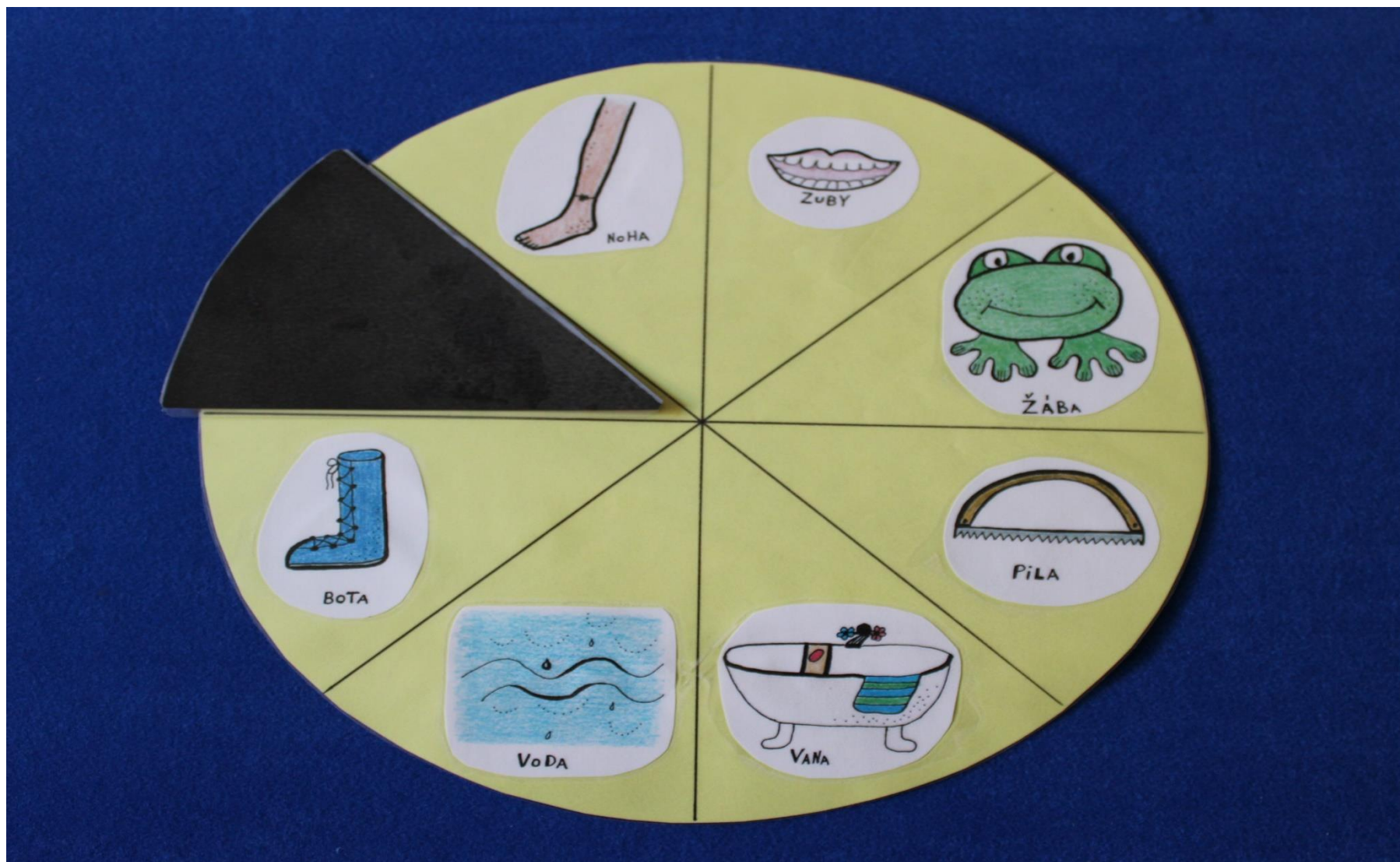
PŘÍLOHA 1: FOTOGALERIE POMŮCEK

Seznam fotografií pomůcek:

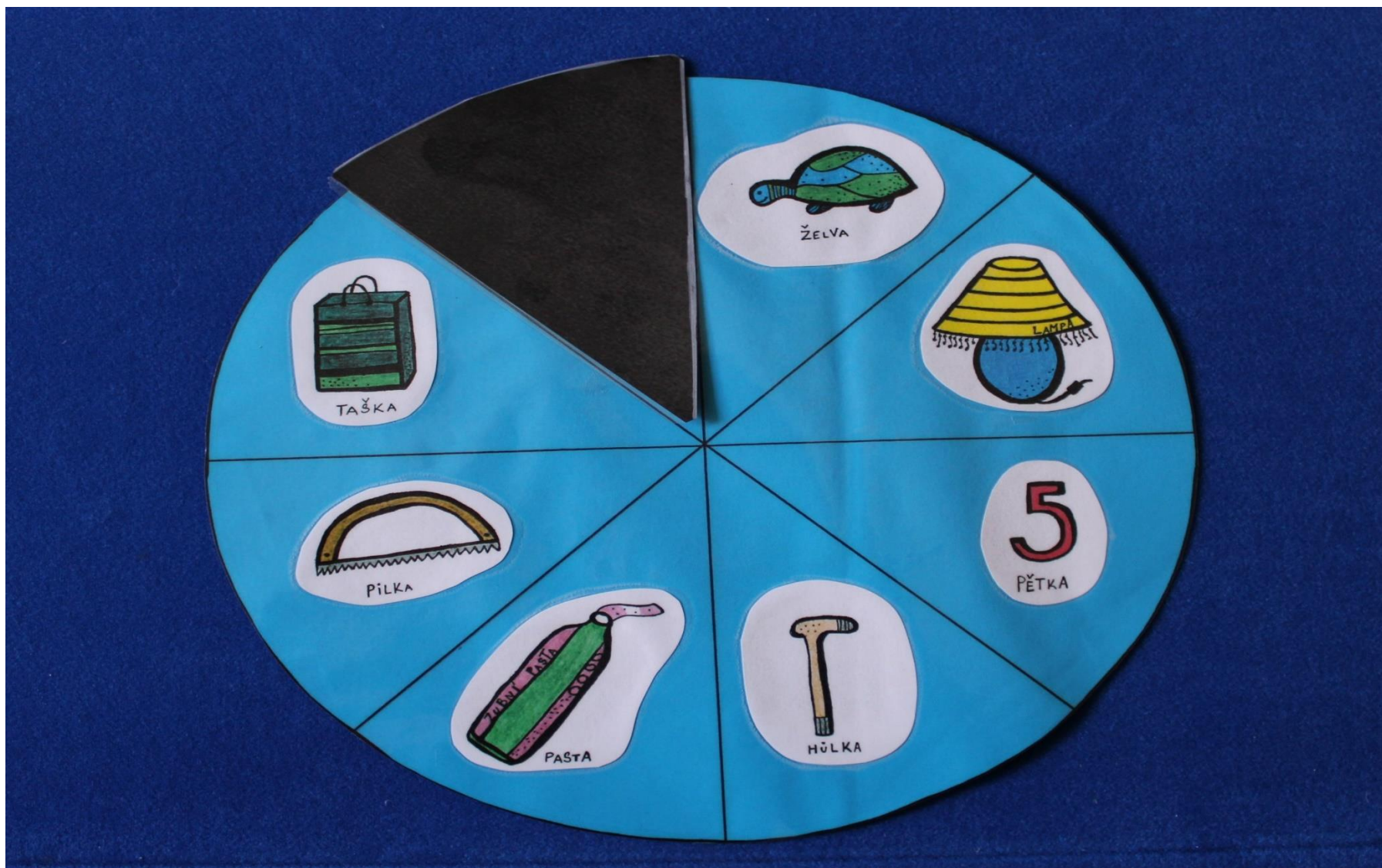
- Sluchová diferenciacie I.
- Sluchová diferenciacie II.
- Sluchová diferenciacie III.
- Auta na silnici
- Město
- Tajná šifra
- Letní louka
- Máváme
- Navlékáme korálky
- Mapa I.
- Mapa II.
- Mapa III.
- Příběh se zavřeným/otevřeným koncem
- Komunikační okénko
- Barevný plot
- Geometrické tvary
- Oblečení
- Oběd
- Prstýnek
- Ryby I.
- Ryby II.
- Ryby III.

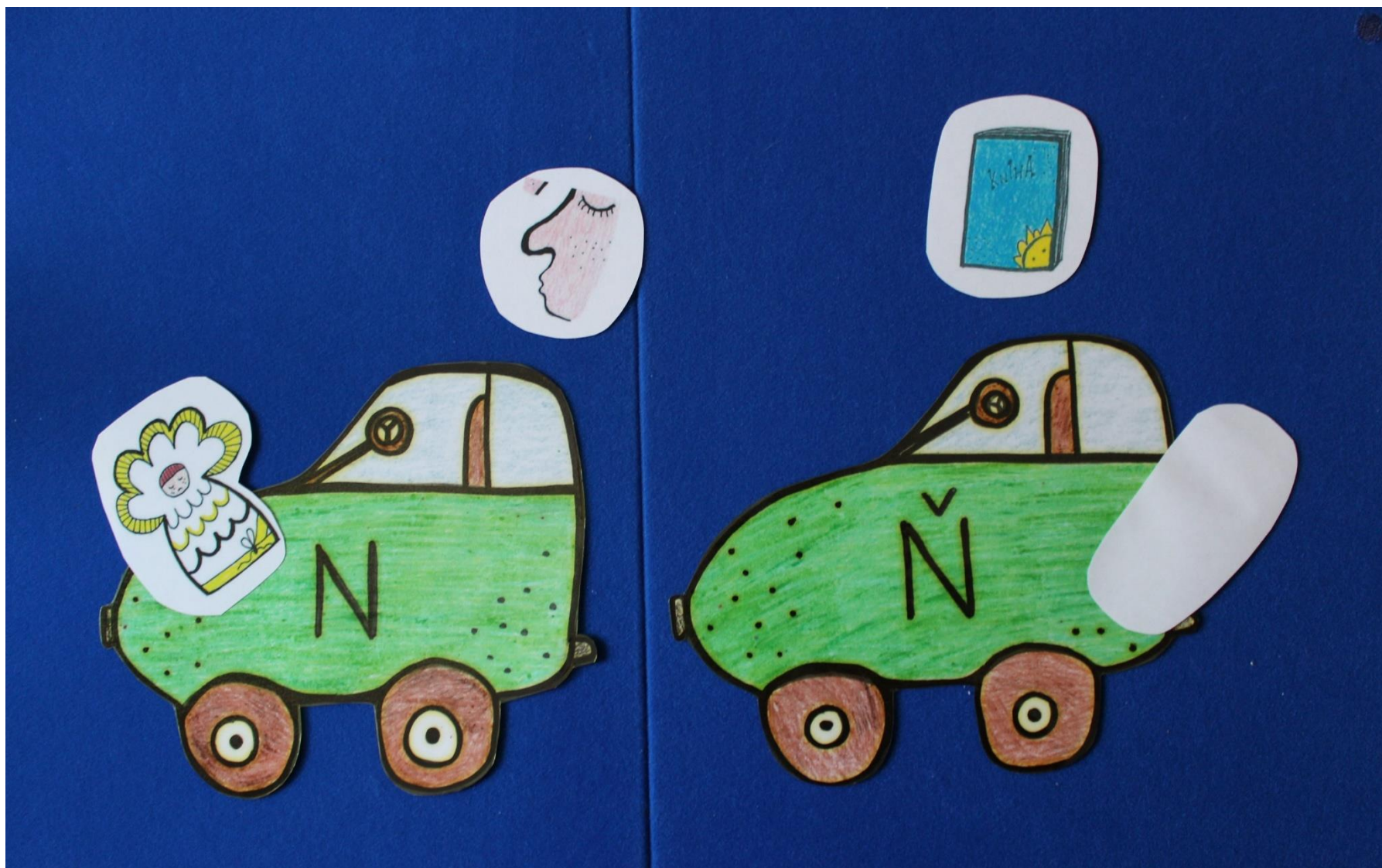
Obrázek 1 Sluchová diferenciacie I.

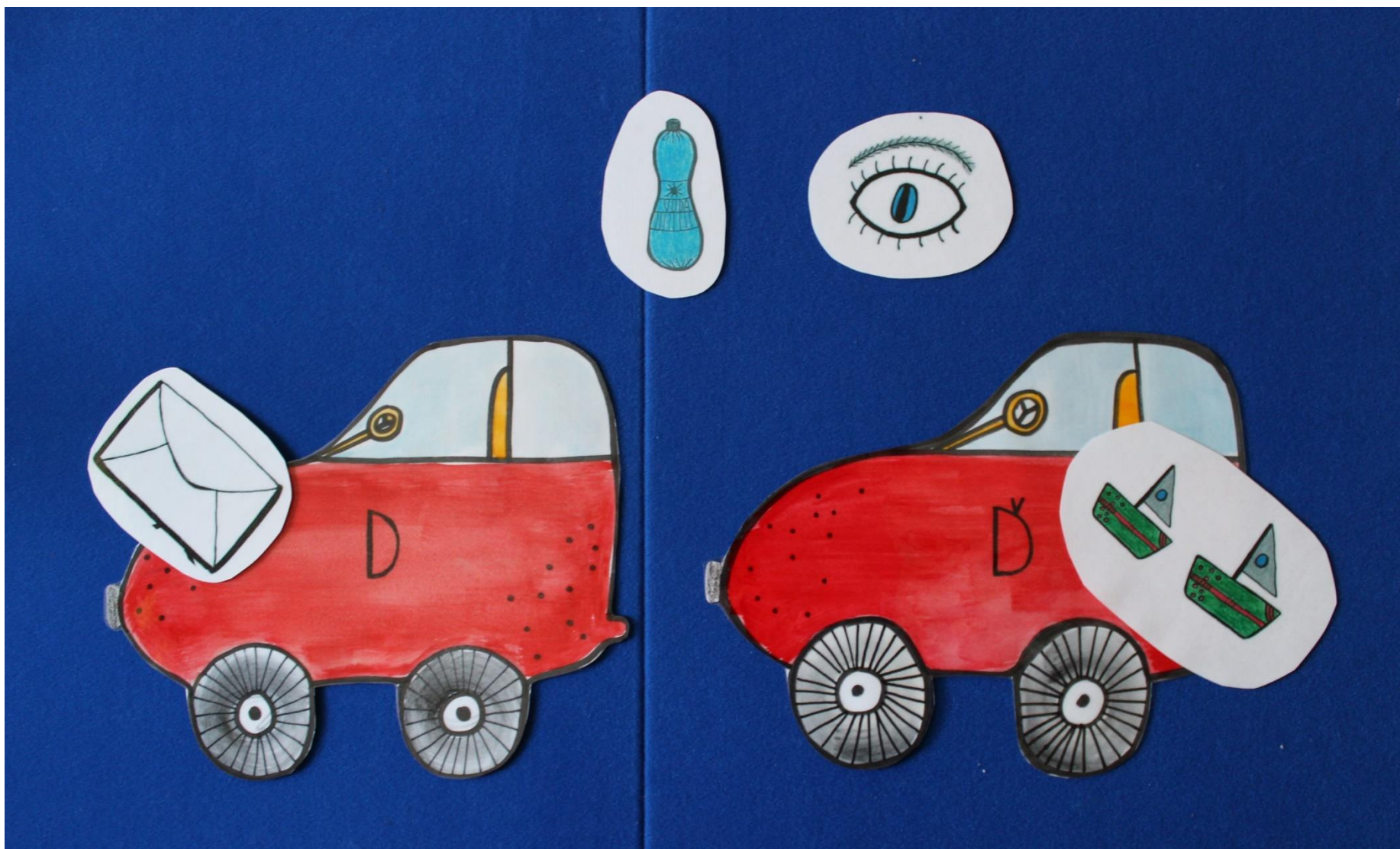
Obrázek 2 Sluchová diferenciacie II.

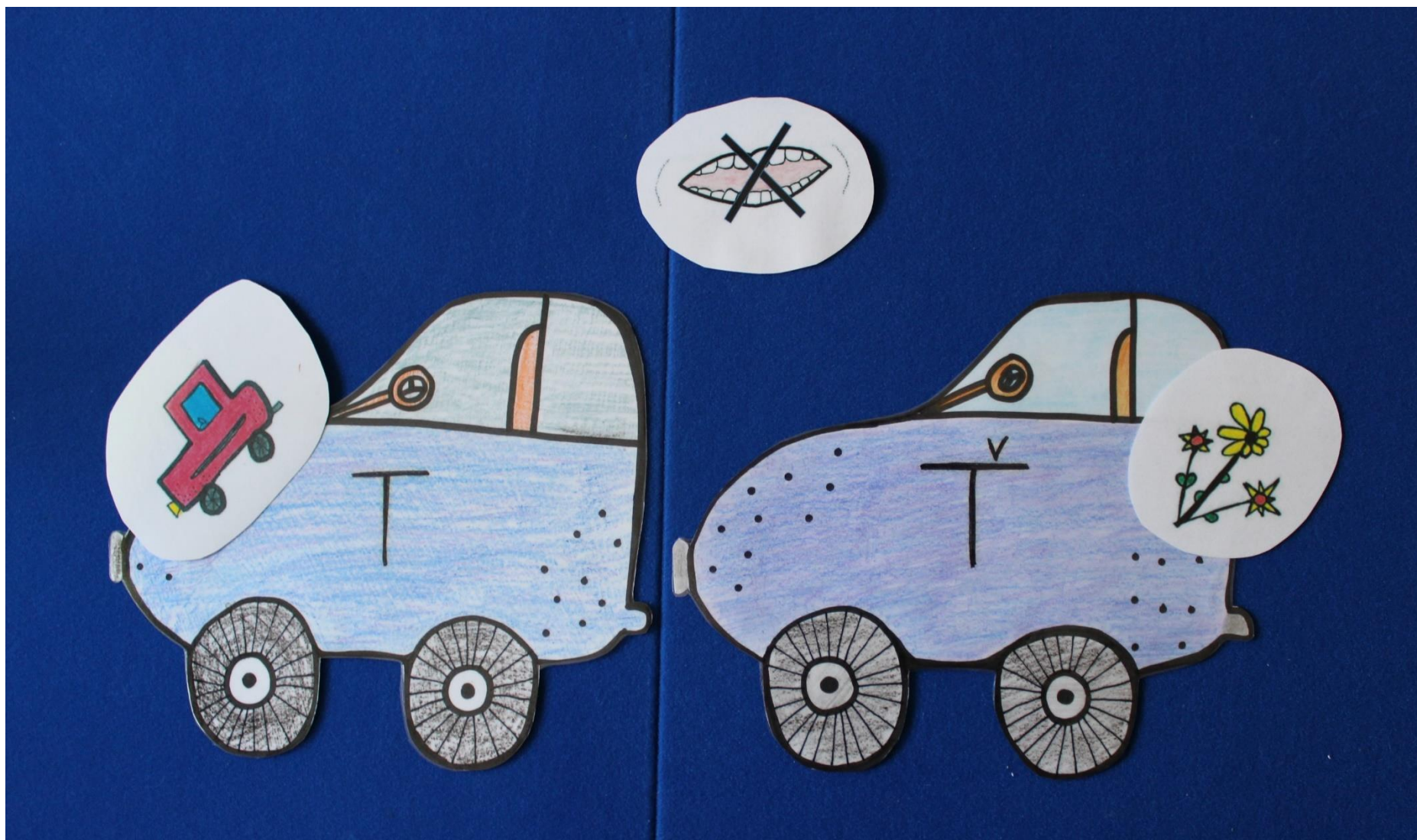
Obrázek 3 Sluchová diferenciacie III.

Obrázek 4 *Auta na silnici*

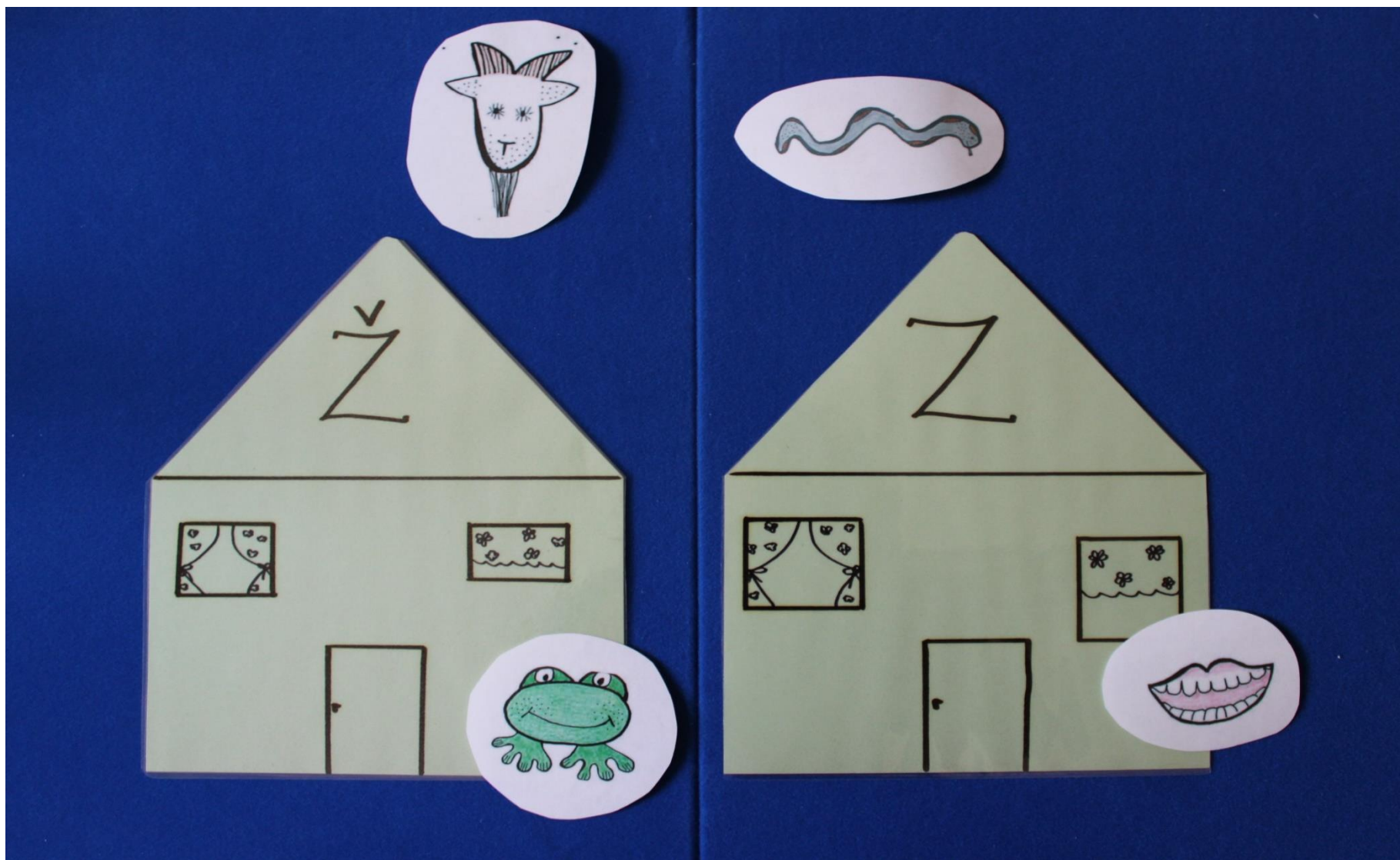
Obrázek 5 *Auta na silnici*

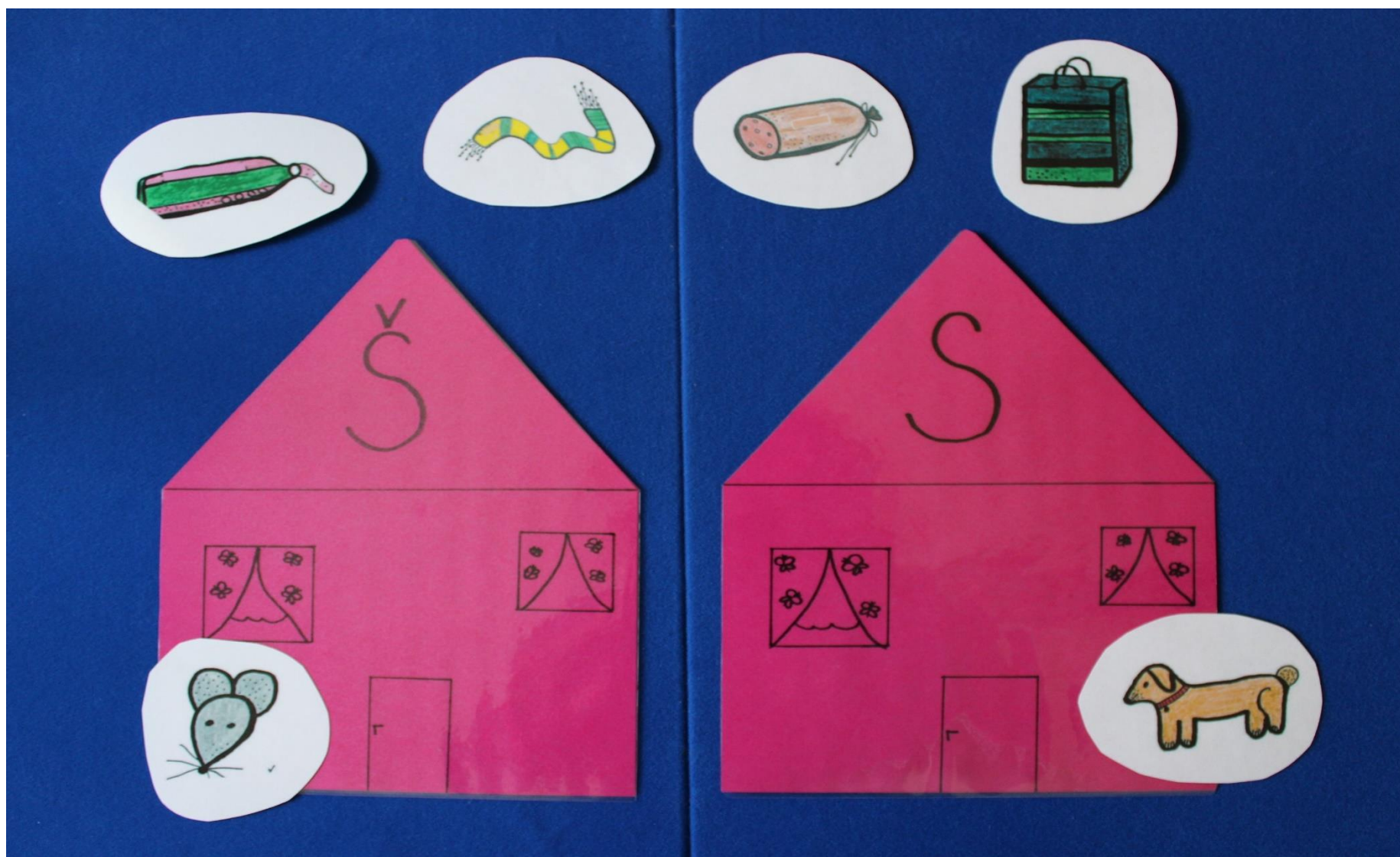
Obrázek 6 *Auta na silnici*

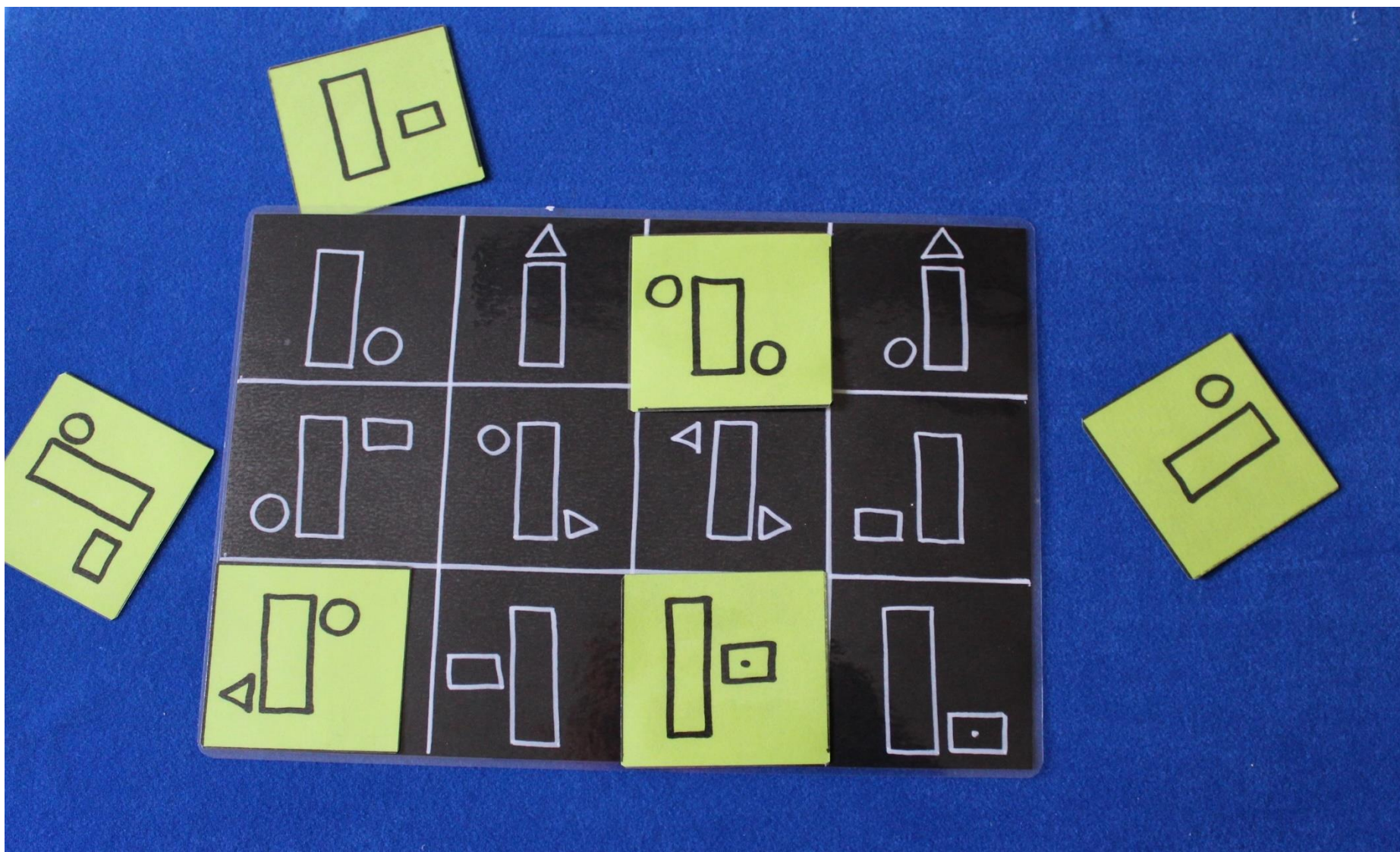
Obrázek 7 Město

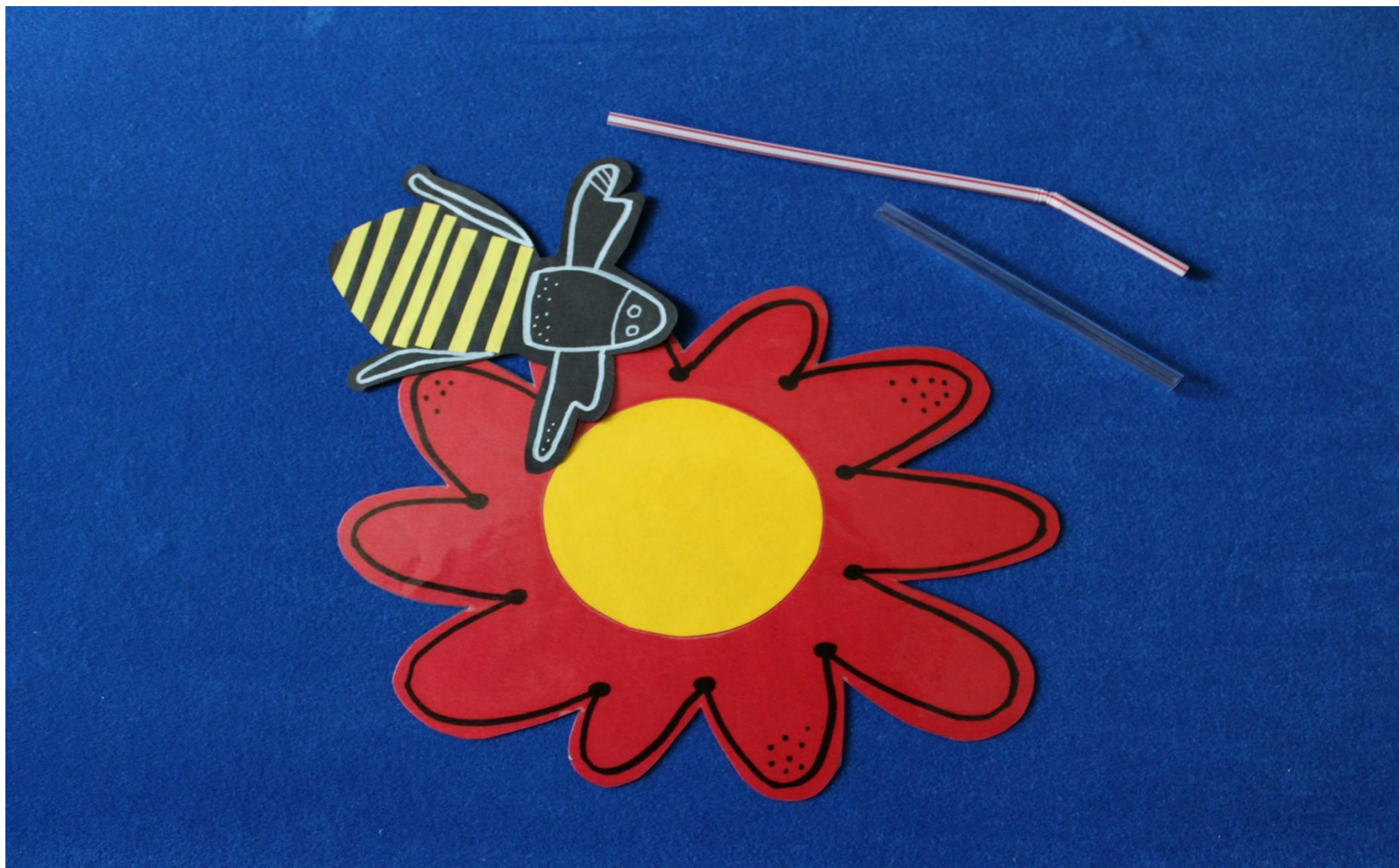
Obrázek 8 Město

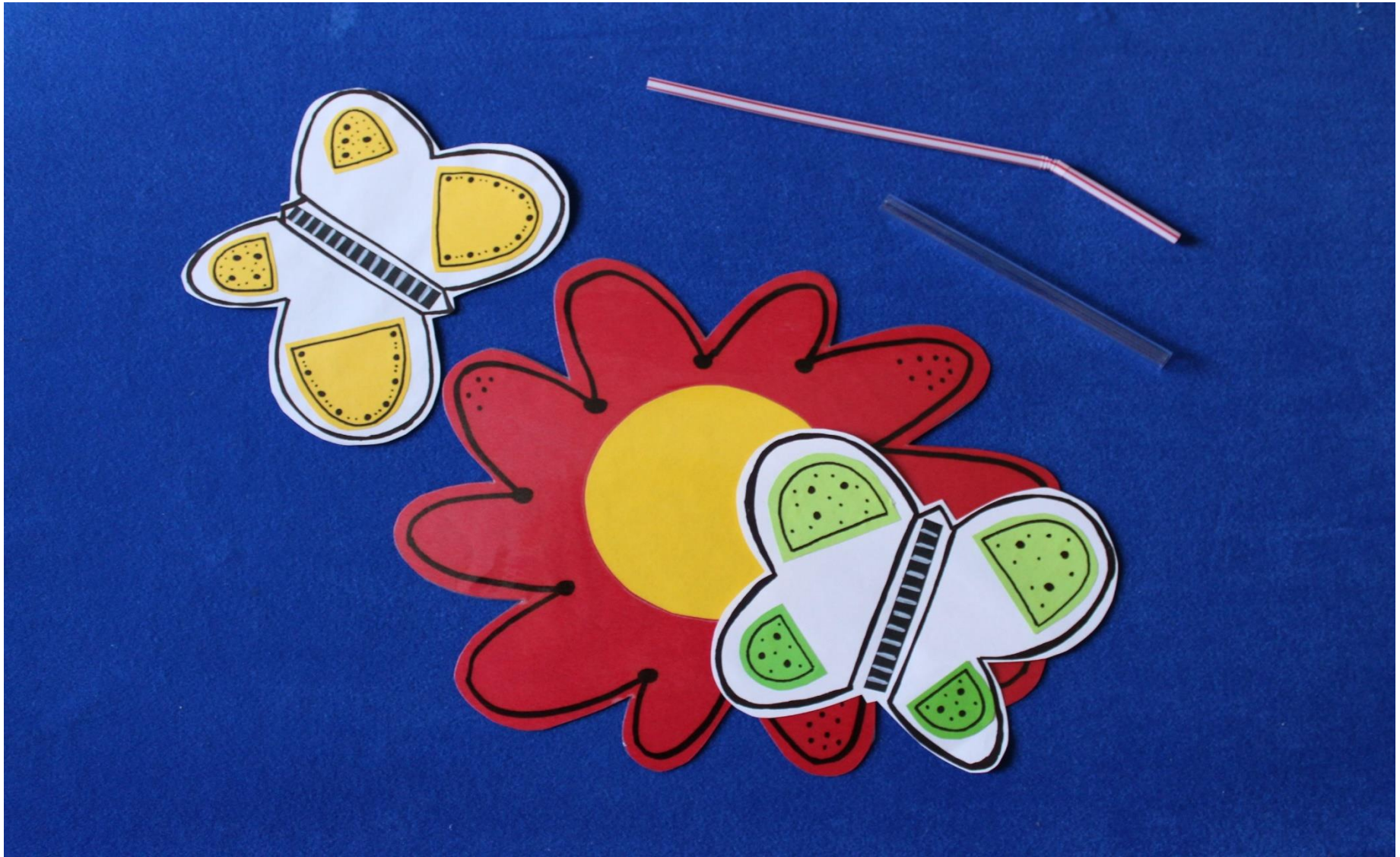
Obrázek 9 Město

Obrázek 10 Tajná šifra

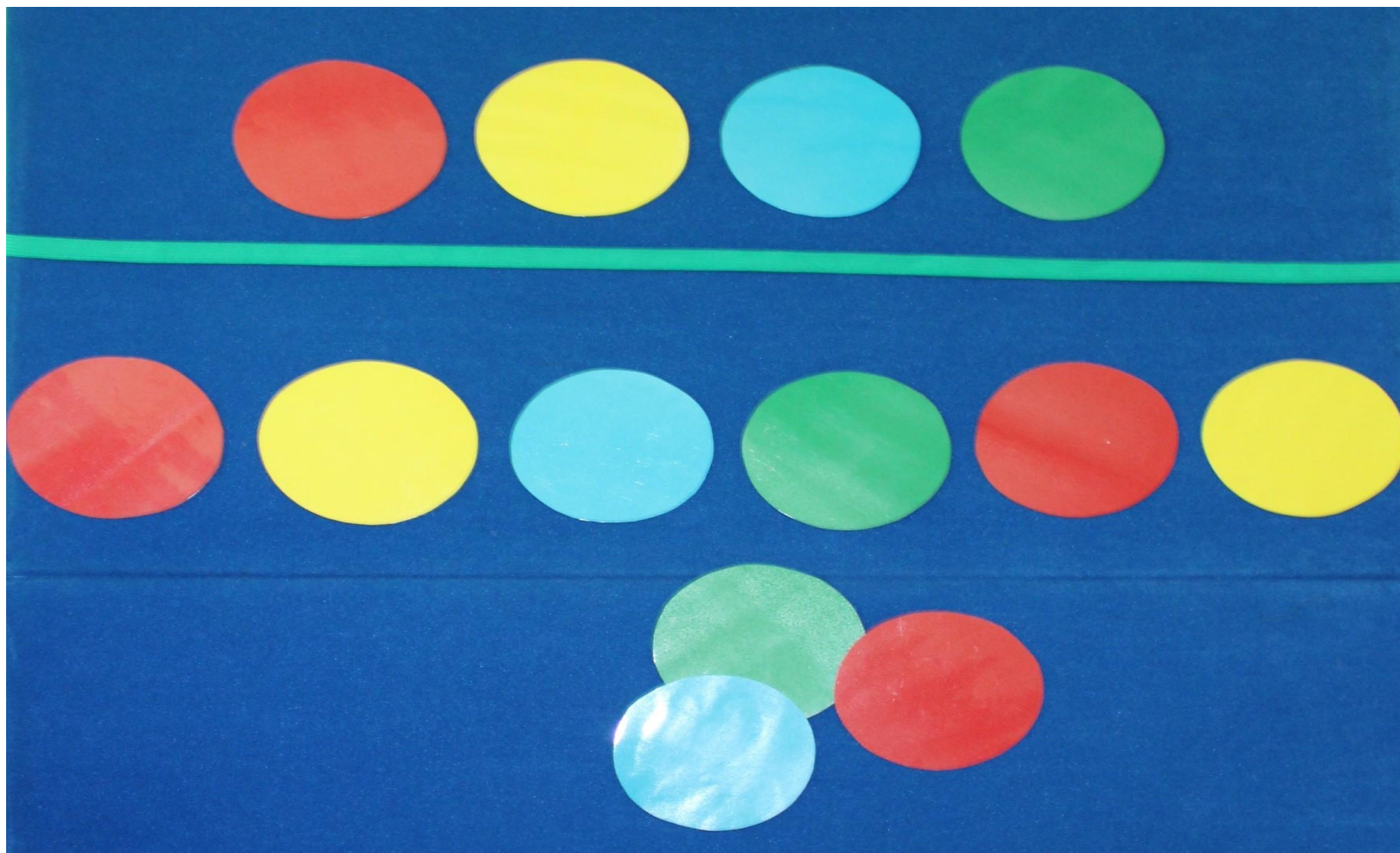
Obrázek 11 *Letní louka*

Obrázek 12 *Letní louka*

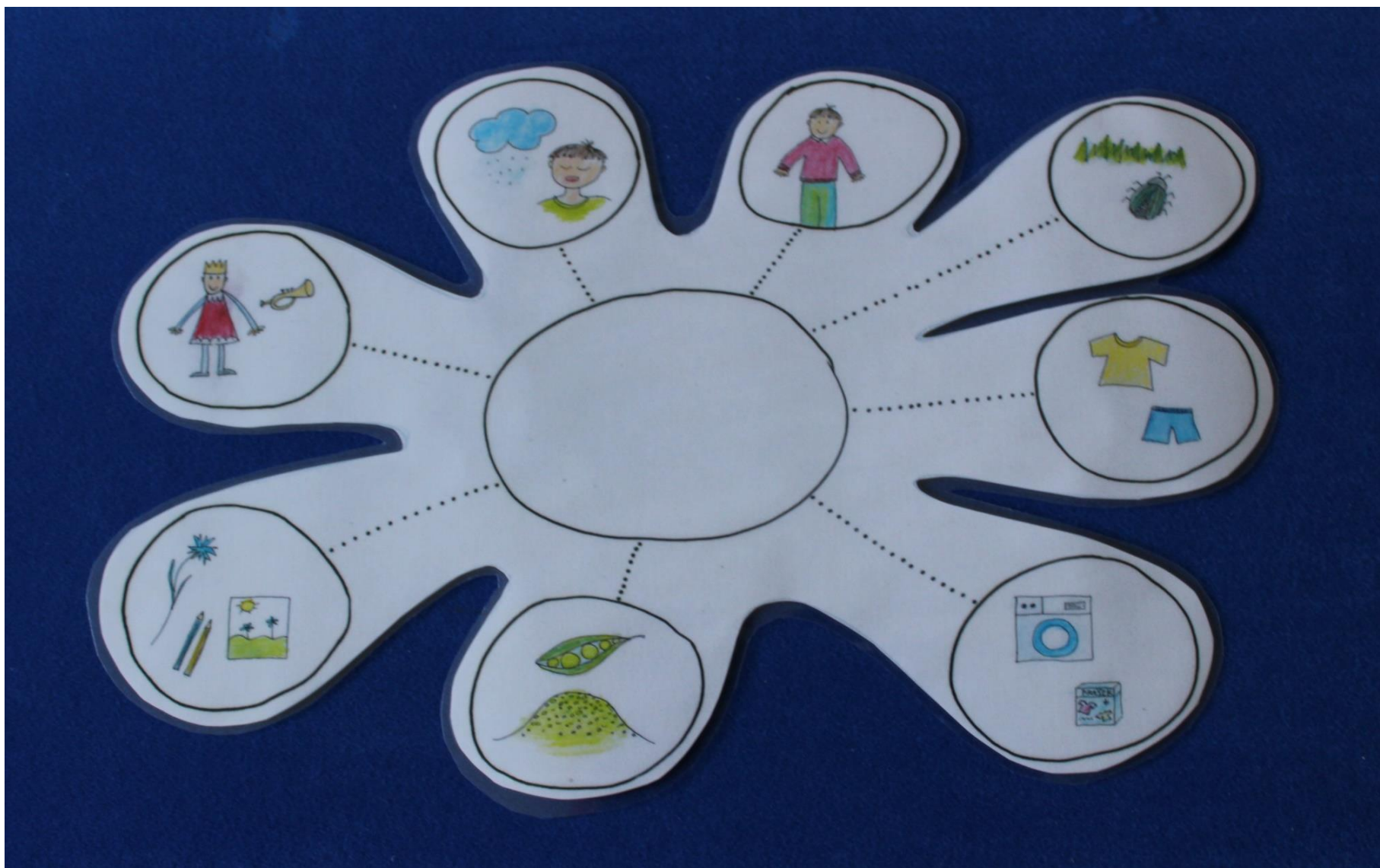
Obrázek 13 *Máváme*

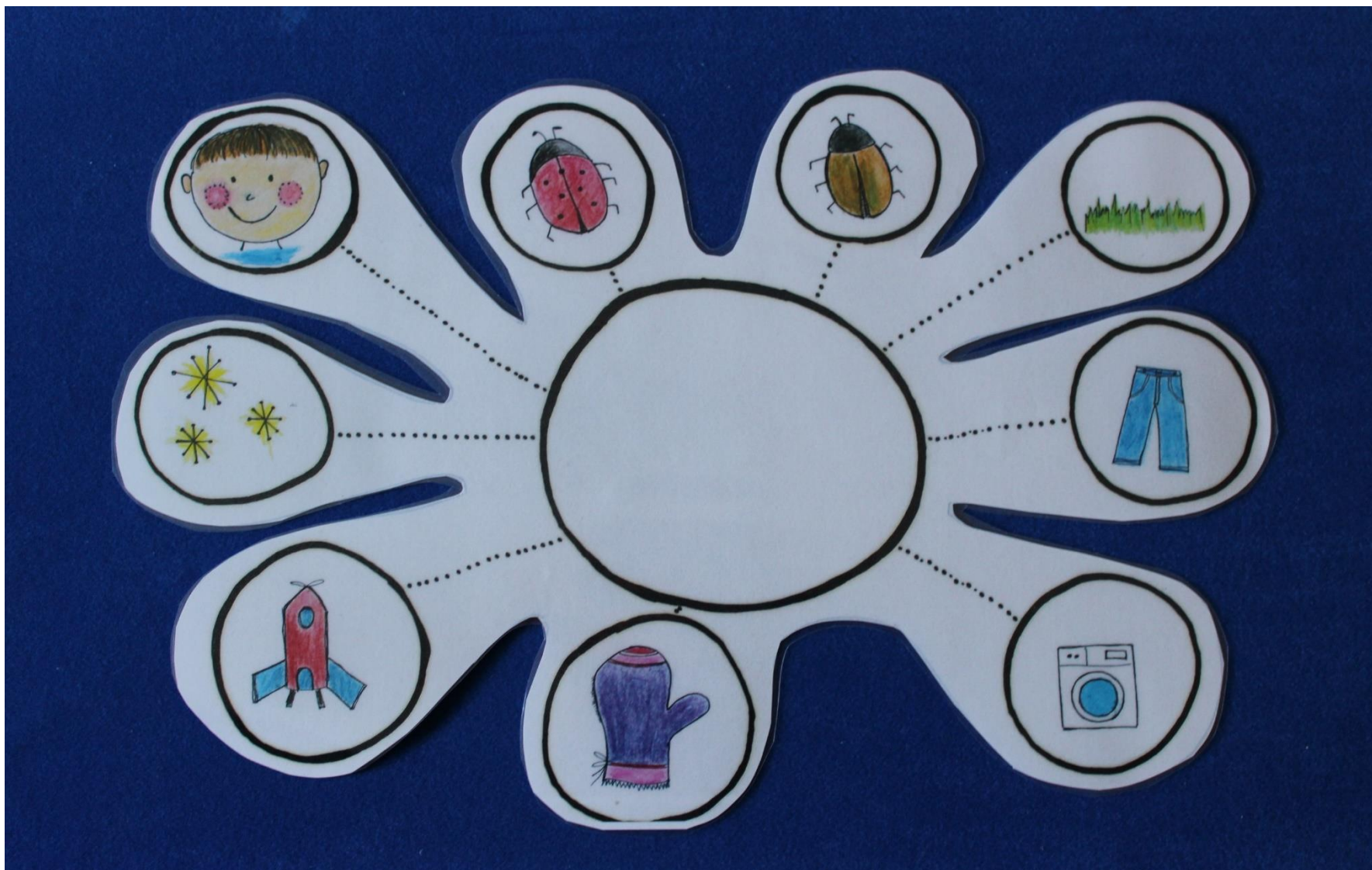
Obrázek 14 Navlékáme korálky

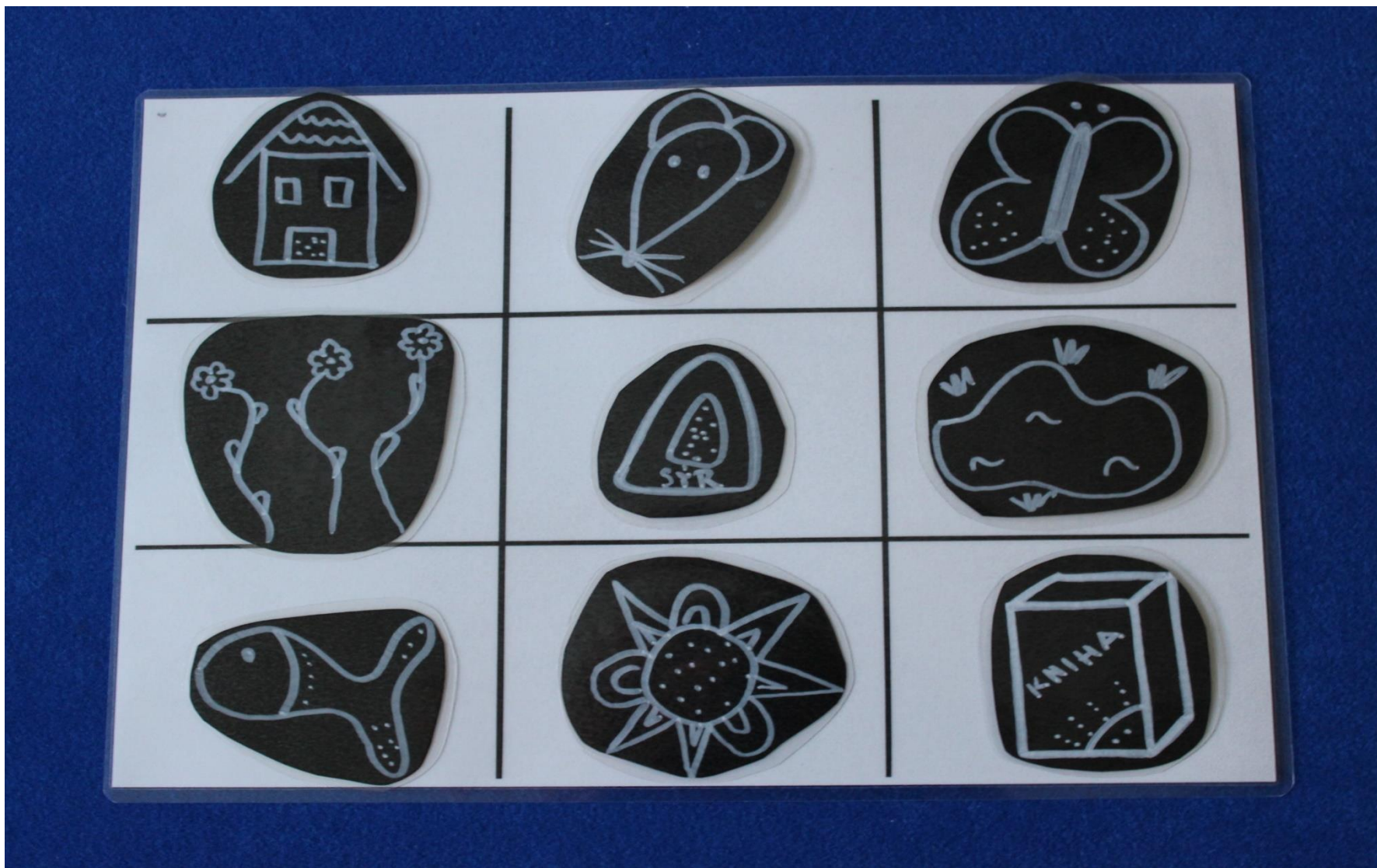
Obrázek 15 Mapa I.

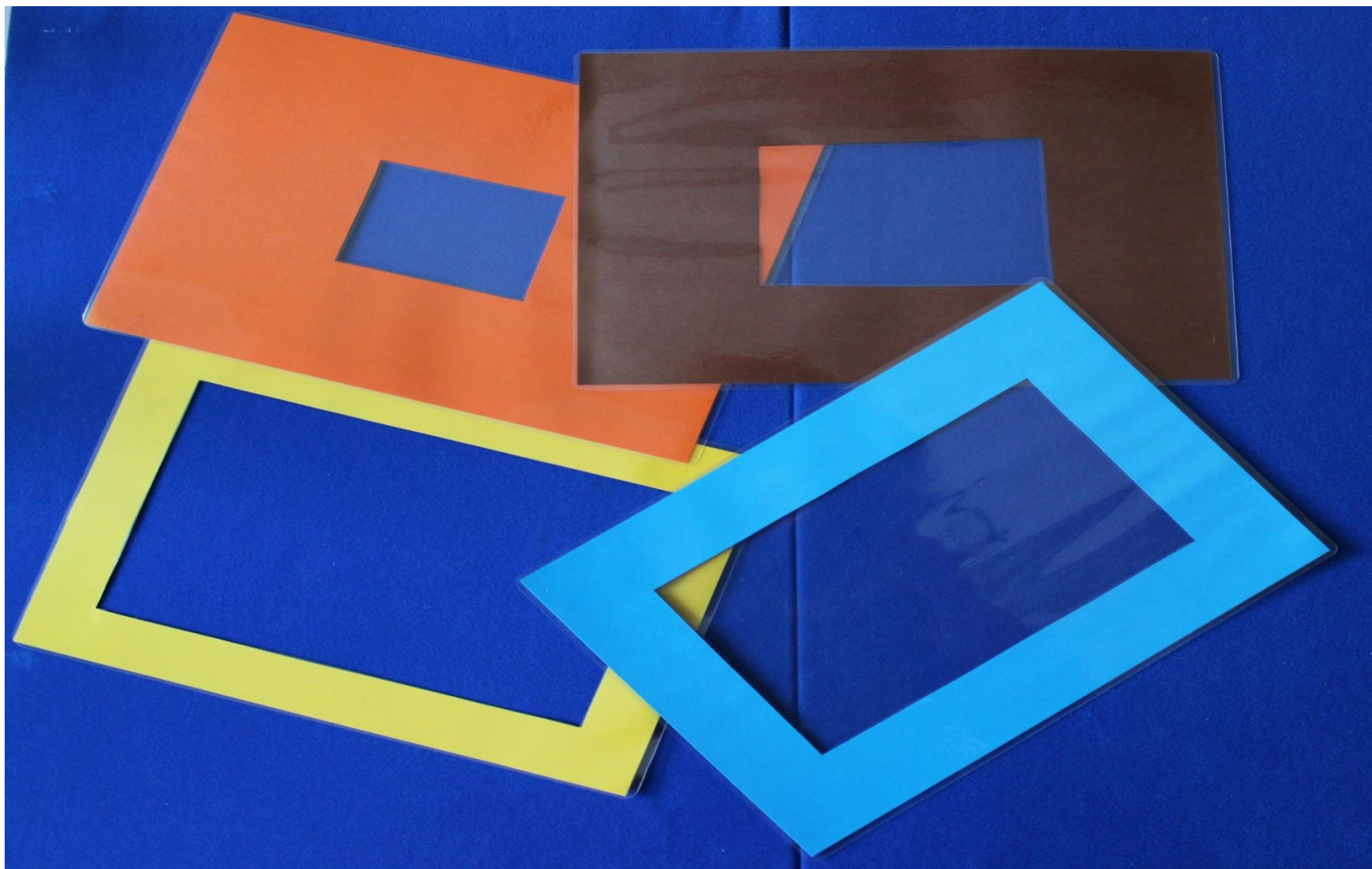
Obrázek 16 Mapa II.

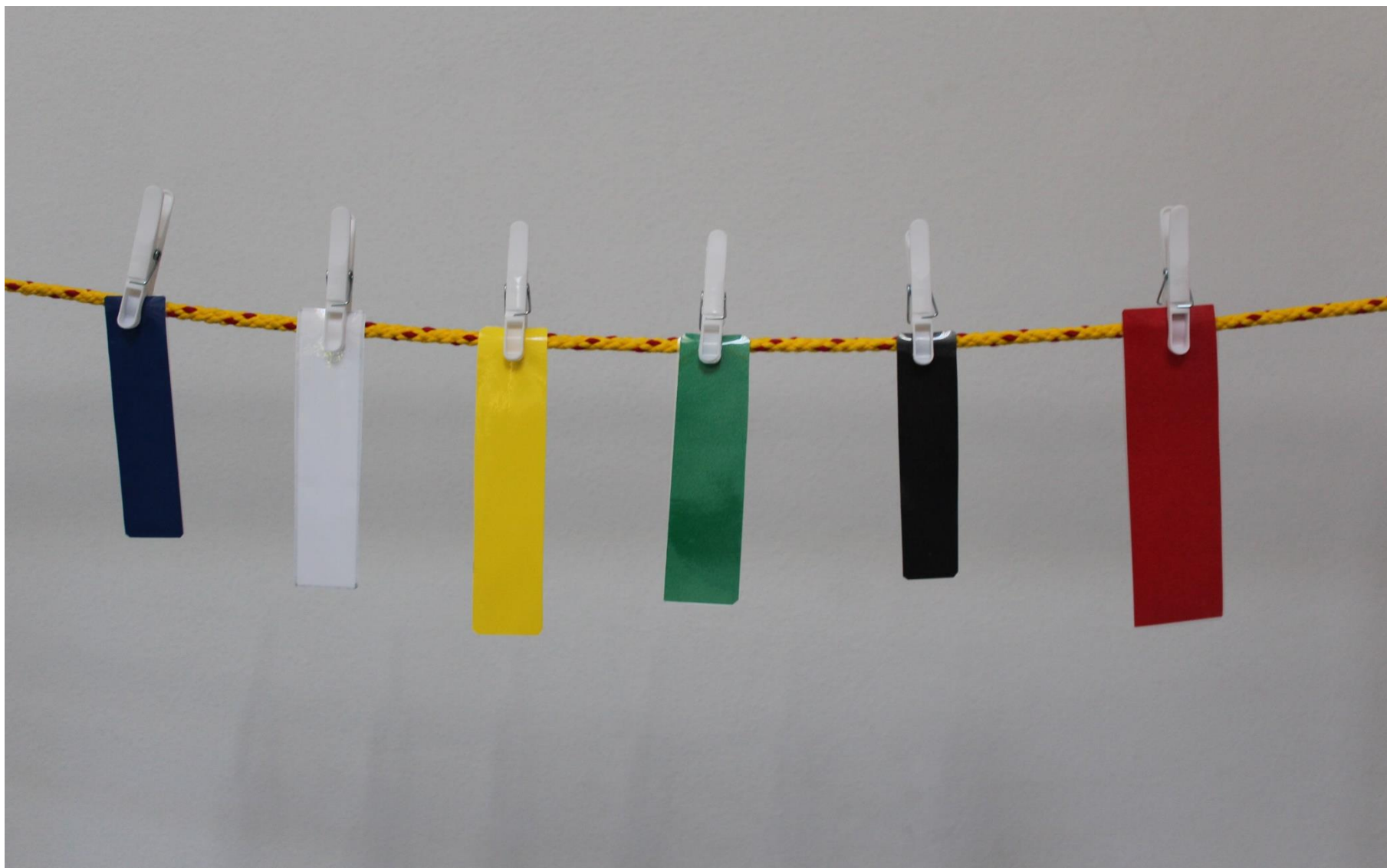
Obrázek 17 Mapa III.

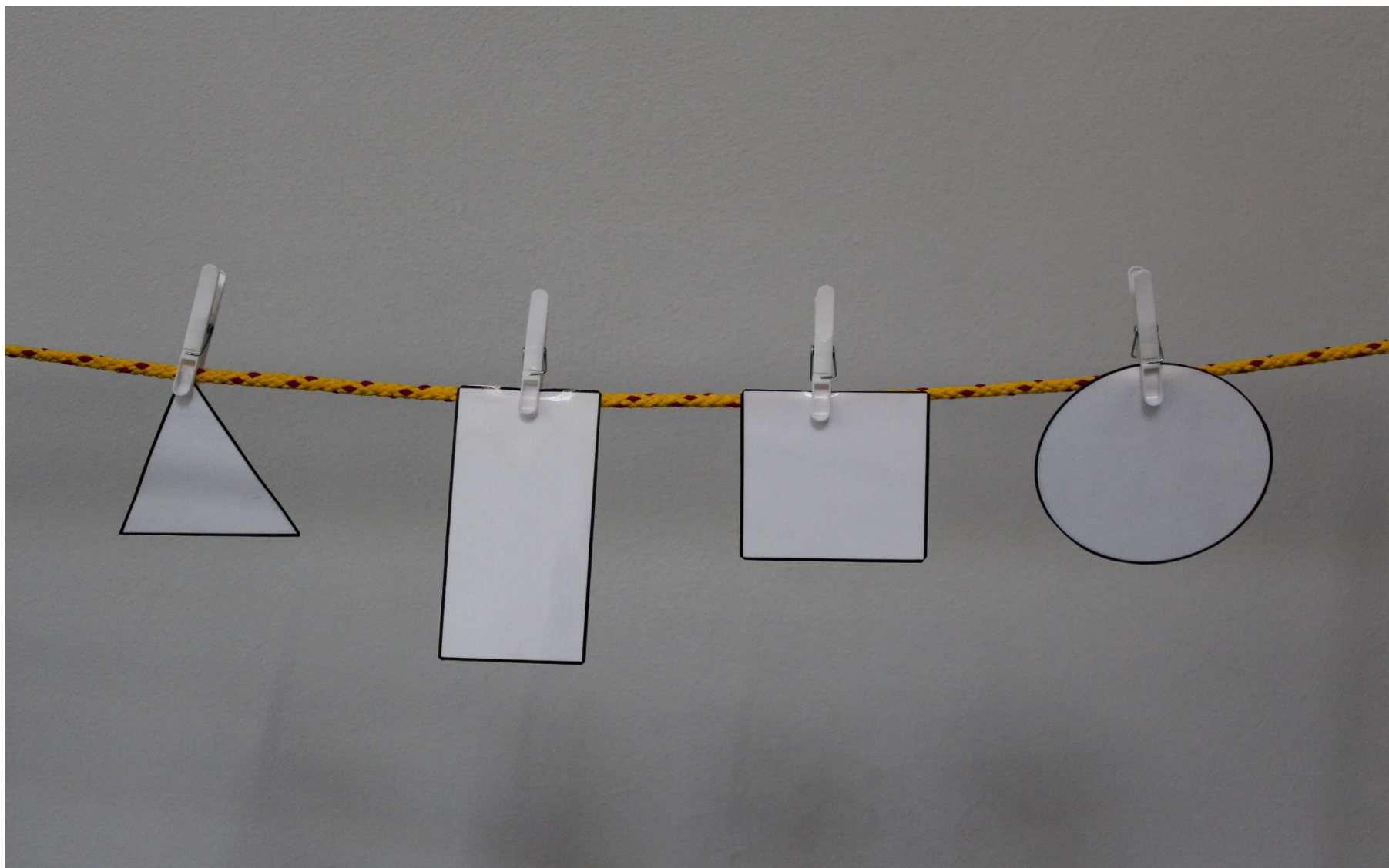
Obrázek 18 Příběh se zavřeným/otevřeným koncem

Obrázek 19 Čtenářská okýnka

Obrázek 20 *Barevný plot*

Obrázek 21 *Geometrické tvary*

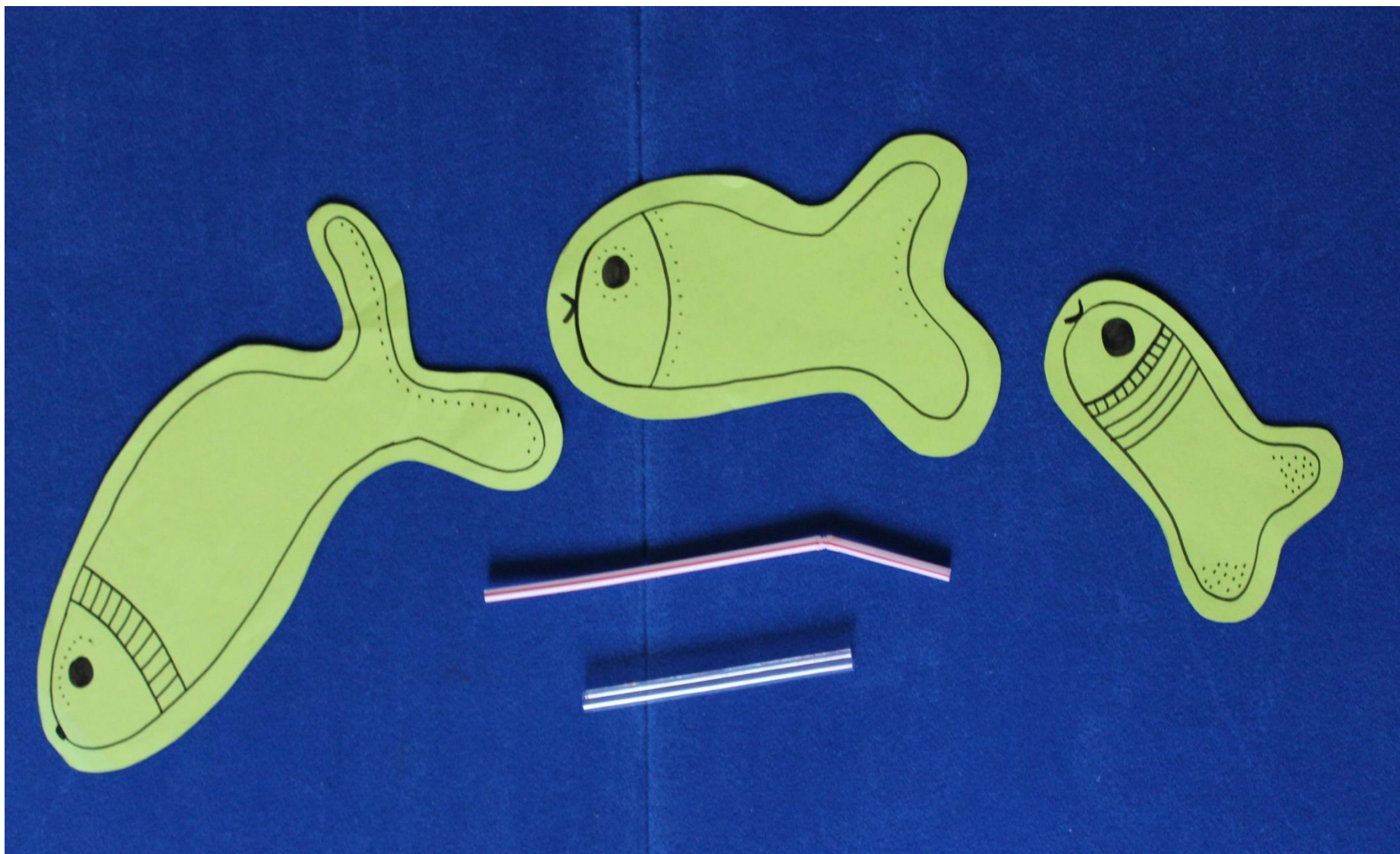
Obrázek 22 Oblečení

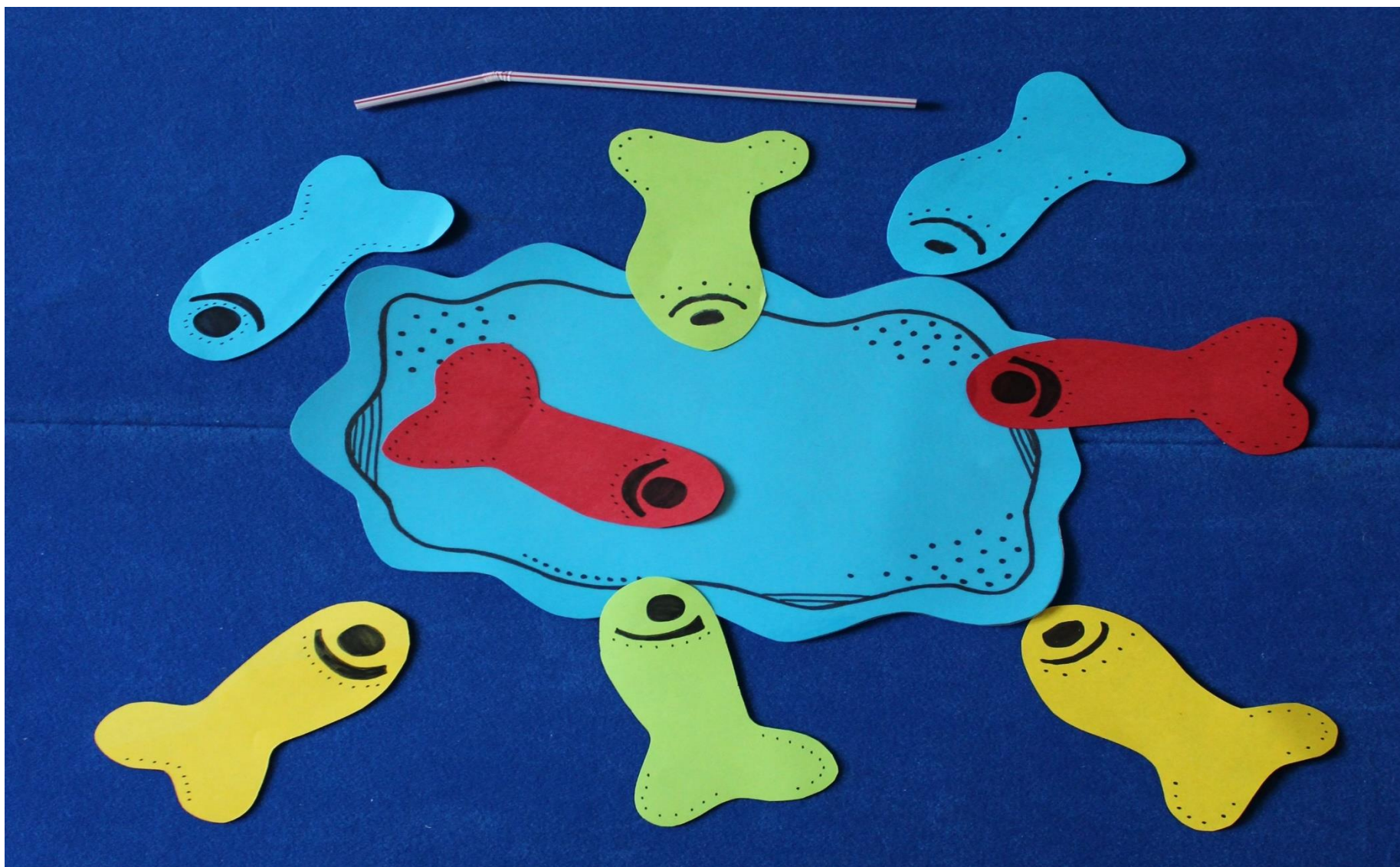
Obrázek 23 Oběd

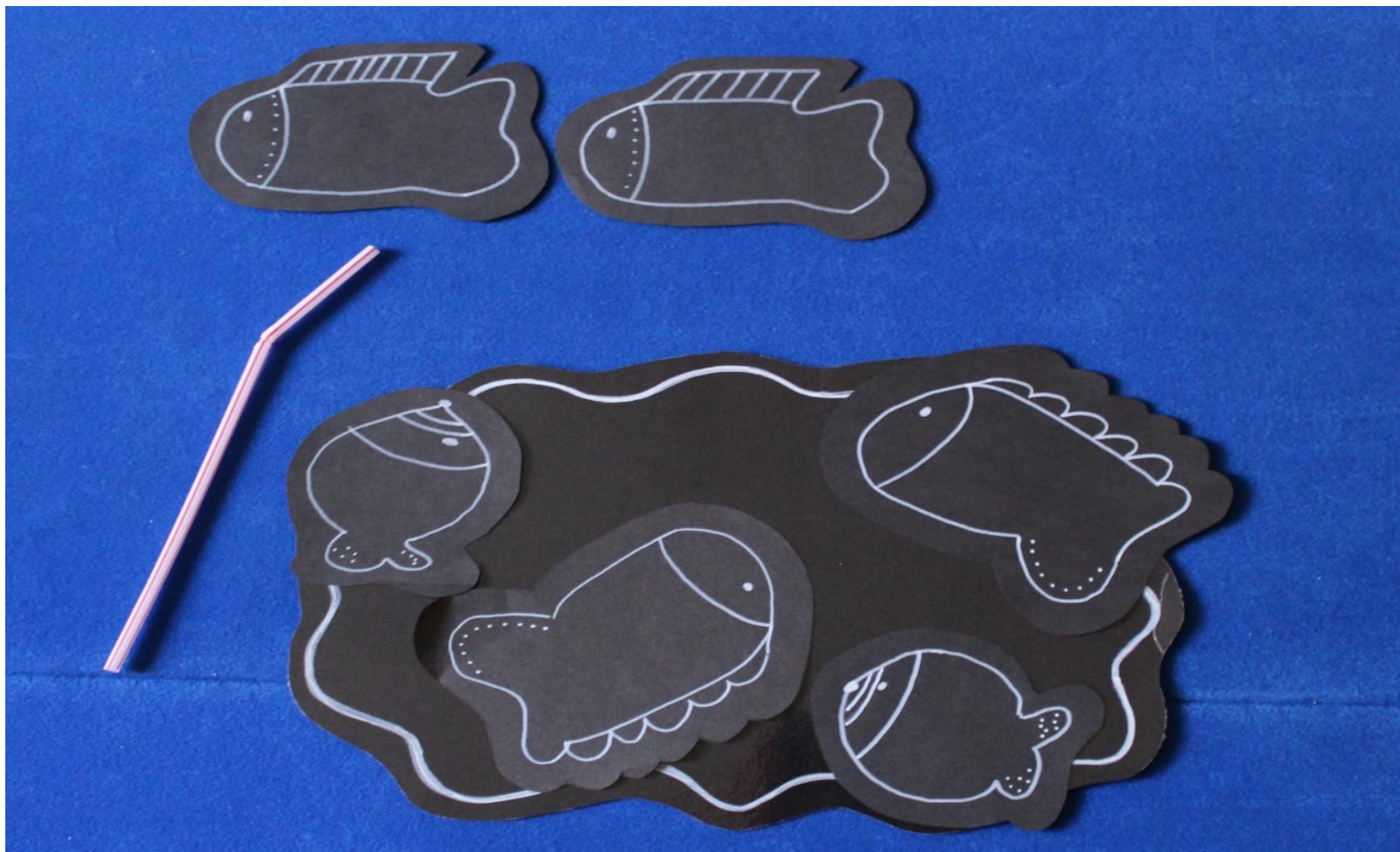
Obrázek 24 *Prstýnek*

Obrázek 25 *Ryby I.*

Obrázek 26 *Ryby II.*

Obrázek 27 *Ryby III.*

PŘÍLOHA 2: ŠABLONY POMŮCEK

Seznam šablon k vystřížení:

- Sluchová diferenciacie I.
- Sluchová diferenciacie II.
- Sluchová diferenciacie III.
- Auta na silnici
- Město
- Tajná šifra
- Letní louka
- Máváme
- Navlékáme korálky
- Mapa I.
- Mapa II.
- Mapa III.
- Příběh se zavřeným/otevřeným koncem
- Komunikační okénko
- Barevný plot
- Geometrické tvary
- Oblečení
- Oběd
- Prstýnek
- Ryby I.
- Ryby II.
- Ryby III.

